

MAANDSCHRIFT VOOR
BIJENTEELT

54e JAARGANG
AUGUSTUS 1952
No. 8

• • •
VERENIGING
TOT
BEVORDERING
DER
BIJENTEELT
IN
NEDERLAND

• • •

SPEURBIJTJES

f 1,50 per 20 woorden, elke 4 woorden meer 30 cent, bij vooruitbetaling. Giro: 27772, Bijenhuis, Wageningen. Inzenden vóór de 20e der maand. Voor gewone advertenties schrijve men aan N.V. Uitgeversmaatschappij „De Gelderlander” te Nijmegen

HEIDE-IMKERS! Wij hebben nog enkele prima korfvolken te koop. Belgischestraat 92, Zaandam.

TE KOOP: 4 beste volken, gr. honingslinger, lege en uitgeb. ramen, Ericaborstel, roosters. **BASTIAANS** Heemstede, Dreef 248.

TE KOOP: 6 zeer goed bevolkte Simplexkasten, 2 8-raamskastjes, 2 volle korven, alles in prima staat met jonge koninginnen. Prijs f 150,—. **CHR.** v. d. **SCHRAAF**, Dijkwelseweg 4, Kapelle (Z.B.)

TE KOOP wegens opruiming 2 prima volken in model-Simplexkasten 4-raams honingslinger zeven e.a. benodigheden. **J. ZWITSERS**, Burg. Patijnlaan 212 Zeist.

TER OVERNAME: 28 nateelt **Krainer** volken in dubbelw. Simplex en V.S. Tevens groot aantal lege kasten met broedk., 6 enkelw. Simplex, 15 8-raams Tukkerkasten, partij uitgebouwde ramen en lege raampjes. Eng. moerroosters f 1,40 per stuk. Bij voorkeur alles in één koop. Event. met honingslinger (3-raams, wormwiel). **HONINGH-HOF**, Harfsen, Tel. K 6733-271.

Wegens gevorderde leeftijd en verandering van woonplaats te koop 11 gebruikte bijenkasten, zo goed als nieuw, Simplex en dubbelwandig, geschilderd. 24 korven honingspers enz. **K. DOEDES N.** Havendijk 22 Enkhuizen.

Voor al Uw bijenteeltartikelen

N.V. Bijenstand

Mellona

v/h J. DE MEZA
SANTPOORT
TELEF. 8225

Ziet onze prijslijst

Wij zijn de grootste kopers tegen de hoogste prijzen van al Uw honing.

Vraagt ons bod op al Uw partijen!

Betaling à contant

TE KOOP GEVRAAGD: ca 30 kale volken. Aanb. met prijsopgaaf en gewicht aan **C. Nierman**, Kerkstraat 23, Hilversum.

TE KOOP: 25 boogkorven, 12-raams, compleet à f 3,—. **M. ARNDT**, Jubbega 433.

TE KOOP: 4 goedbevolkte Simplexkasten. **G. J. ROELOFSEN**, p.a. B. Borren, Kraatsweg 12, Bennekom.

TE KOOP: enige volkjes op 6 ramen, **Krainer** 1e gen. à f 25,— per stuk. **VAN HATTEM**, A 771, Sliebrecht, tel. 591.

TE KOOP: 5 best bevolkte Versteegkasten met 2 broedkamers en 1 honingkamer à f 35,—. **M. BARON**, Damlaan 49-15, Schiedam.

Wegens sterfgeval te koop ruim 50 volken in kasten. Te bezichtigen bij de heer **VOS**, Smalbroek bij Beilen. Te bevragen bij **H. ZUIDERWEG**, Sophieweg 4 te Arnhem.

TE KOOP GEVRAAGD: alle soorten bijenhoning, alsmede ruwe en zuivere bijenwas. **L. BAKKER**, Pesserstraat 24, Hoogeveen, Tel. 2702.

WIJ ZIJN WEER KOPER van eerste sport Slingerhoning, van Koolzaad-, Klaver- en Heidehoning. Ook wel van Pers- en ruwe Honing, droge Raten en zuivere Was. Uw aanbiedingen zo mogelijk met monster en prijs zullen we gaarne ontvangen.

H. T. VAN DAM - BIJENPARK
JUBBEGA (Fr.)

Voor alle bijenteeltartikelen zijn wij Uw voordeligst adres: grote voorraad en lage prijzen!

Onze kunstraat staat aan de spits in kwaliteit en mooie celindruk en wordt door de bijen prachtig mooi uitgewerkt. Prijs per kg f 6,50.

Werkloon zuivere was tot kunstraat f 1,— per kg. Ook Uw droge raten kan U aan ons toezenden in ruil voor kunstraat.

Neem ook eens proef met onze eerste kwaliteit Wrijfwas, in klein potje à f 0,40, in grote potten à f 1,— in de kleuren bruin, rood, geel en wit.

Vraagt onze uitgebreide prijscourant!

H. T. VAN DAM - BIJENPARK
JUBBEGA (Fr.)

Gevraagd elk kwantum

RAAT-, **SLINGER-** en **PERSHONING.**

RUWE- en **ZUIVERE** bijenwas.

Zuiverè Propolis.

Emballage beschikbaar. — Betaling contant.

Chemische Industrie „ARKADIA”
LOCHEM - Telef. K 6730 - 827

Imkersdag en

Nationale Honingtentoonstelling

BREDA 21 AUGUSTUS

Zie bladzijde 120—121

Maandschrift voor

BIJENTEELT

UITGAVE VAN DE VERENIGING TOT BEVORDERING DER BIJENTEELT IN NEDERLAND

*

Verschijnt
de eerste Dinsdag
van elke maand

Redacteur: R. P. Groenveld. Adres Redactie en Administratie: Bijenhuis, Wageningen.
Telefoon 2863, Postrekening 27772.
Commissie van Redactie: A. S. Planting, B. A. v. d. Sande en A. Vink. Adviseurs: de
Rijksbijenteeltconsulenten. Vaste medewerker: Joh. A. Joustra.

In mijn vorige bijdrage heb ik een poging gedaan het vaak te vernemen pessimisme ten aanzien van de heidedracht te doorbreken en aan te tonen, dat de heide voor ons, inkers, nog lang niet alle aantrekkelijkheid verloren heeft te hebben. Wanneer er bij U op het punt „naar de heide gaan of niet?” zekere aarzelingen bestaan mochten hebben, dan hoop ik, dat mijn betoog er toe heeft bijgedragen, dat u dit jaar de reis inderdaad gaat ondernemen.

Het is er goed toeven op de heide. Op zonnige dagen (ze zijn er nog!), als tegen een achtergrond van schapenwolkjes de op buit beluste havik of buizerd zijn kringen beschrijft, heeft het door wazige verten omzoomde heidelandschap ons veel moois te bieden. Het is een uitgezochte plaats voor de moderne, jachtige mens, om zijn geest de nu en dan zo noodzakelijke rust te verschaffen.

Niet alzo voor de bijtjes; voor hen is er geen sprake van rust. Het is integendeel de bedoeling, dat zij door nimmer aflatende noeste arbeid de kostelijke en zo gewilde heidehoning bijeenbrengen.

VOOR DE GROENTJES van ons GROENTJE

Ik wees u reeds op de moeilijkheden om op dit tijdstip de volken in orde te hebben, maar de kansen staan beter als we over meerdere volken of een aflegger beschikken, waarvan de vlieg-

bijen kunnen worden afgetapt. (Over het aftappen van vliegbijen leze de beginner b.v. blz. 57 van het Aprilno. nog eens na. Red.). Van twee volken één maken, wat dikwijls gebeurt bij de koolzaad- of fruitdracht, kan thans niet gebeuren, want wat zouden we met al het broed moeten doen, dat voor de heidedracht waardeloos is? Dat broed brengt u onder bij de thuisblijvers of bij uw aflegger en hangt zo nodig bij terugkomst een zelfde hoeveelheid terug. De aflegger is nu wel zodanig gegroeid, dat verhuizing naar een grotere kast is aan te bevelen, zodat het bijhangen van wat broed zeker te pas komt.

Raathoning

U doet er goed aan uw reisvolk slechts één raam met open broed mee te geven en dit in het midden van de onderkast te hangen. De koningin heeft dan een nestje om verder uit te bouwen. De ruimte, die ze zodoende beneden heeft, voorkomt het naar boven gaan, zodat u het hinderlijke koninginnerooster niet nodig heeft. Ook moet de broedbak twee kantramen met wat honing bevatten (geen suiker), welke zo nodig tevoren zal worden ingevoerd.

Als bovenbak verdient een lage honingkamer de voorkeur. Wanneer u deze wel wat klein toeschijnt, bedenk dan, dat zij 15 kg honing kan bevatten.

De aankleding van dit bovenbakje kan op vier manieren plaats hebben en wel door:

1. uitgebouwde ramen in te hangen, maar dan uitsluitend van maagdelijke bouw, dus blank van kleur en nimmer bebroed;
2. het inhangen van lege ramen, waarin strookjes gewone kunstraat als voorbouw;
3. het inzetten van volledige extra-dunne kunstraat (in de handel verkrijgbaar), die weinig dikker is dan krantenpapier en dus de smaak van raathoning niet ongunstig beïnvloedt (waarbij echter de ramen geen draad mogen bevatten en dus de raat stevig tegen de bovenlat moet worden aangegoten);
4. een sectiebak in te zetten, waarin eveneens gebruik wordt gemaakt van strookjes kunstraat als voorbouw.

Vóór 10 Augustus: het deelnemersgeld voor de Imkersdag te Breda storten. Zie blz. 120.

Vóór 15 Augustus dienen de inzendingen voor de Nationale Honingtentoonstelling te Breda aan de tentoonstellingscommissie te worden gezonden. Zie blz. 120.

Vóór 15 September moeten aanvragen voor subsidie voor lezingen en cursussen bij het Bijenhuis worden ingediend. Zie Augustus- en Octobernummer 1951.

HONING VRIJ VAN OMZETBELASTING

Naar aanleiding van een vraag van de afgevaardigde der afdeling Bunnik ter Algemene Vergadering, deelde de voorzitter reeds mede, dat het Hoofdbestuur er bij de Regering op had aangedrongen honing van omzetbelasting vrij te stellen. Op een op 8 Mei aan de Minister van Financiën gerichte brief ontvangen wij thans het volgende antwoord:

Ministerie van Financiën.

Afdeling Verbruiksbelastingen en
Douanewetgeving, no. 2.

's Gravenhage, 4 Juli 1952

Aan de Vereniging tot
Bevordering der Bijenteelt
in Nederland
Bijenhuis Wageningen

Naar aanleiding van Uw brief van 8 Mei 1952 doe ik U hierbij een afschrift toekomen van mijn aan de Directeurs van 's Rijks belastingen en domeinen gerichte aanschrijving, dragende dagtekening en nummer dezes, naar de inhoud waarvan ik U korthedshalve verwijs.

De Minister van Financiën,
Voor de Minister,
De Directeur-Generaal voor
Fiscale Zaken in
Algemene Dienst
(w.g.) Van den Berge

De bij de brief gevoegde aanschrijving luidt aldus:

Ministerie van Financiën.

Afdeling Verbruiksbelastingen en
Douanewetgeving, no. 2.

's Gravenhage, 4 Juli 1952

Onderwerp: Omzetbelasting
Toepassing van post 11 van de bij
het besluit op de omzetbelasting
1940 behorende tabel III

Aan
Heren Directeurs van 's Rijks
belastingen en domeinen

Naar aanleiding van enkele ter zake gestelde vragen deel ik U mede, dat ik goedkeur, dat van 1 Juli 1952 af de in post 11 van de bij het besluit op de omzetbelasting 1940 behorende tabel III voorkomende vrijstelling voor jam, mede wordt toegepast ten

aanzien van honing (natuurhoning en kunsthoning) en pindakaas. Voor de op 1 Juli a.s. bij handelaren in voorraad zijnde honing en pindakaas dient teruggaaf niet te worden verleend.

De Minister van Financiën,
Voor de Minister
De Directeur-Generaal voor
Fiscale Zaken in
Algemene dienst
Van de Berge

Wij zijn de Minister zeer dankbaar dat hij zo vlot gevolg heeft gegeven aan het verzoek van ons Hoofdbestuur en daarmee een einde heeft gemaakt aan een toestand, die door de imkers als onbillijk werd gevoeld.

(vervolg van pag. 113)

Het zal wel niet nodig zijn de lezers de voortreffelijkheid van goede heideraathoning te schilderen. Dit edele natuurproduct, dat alleen de bij vermag voort te brengen, wordt als delicatessen nagenoeg niet geëvenaard en daarom is het de moeite waard er de nodige zorg aan te besteden. Als u op een huiselijke winteravond genoechelijk in de familiekring verkeert en u op het goede ogenblik een schaal met aan stukjes gesneden heideraathoning ter tafel brengt, zal iedereen in verrukking komen en zich geheel en al met uw bijenknutselarij verzoenen, uw schoonmoeder inclusief. En mocht het zelfs zo ver komen, dat men uw bijenkunde gaat prijzen, dan zegt u langs uw neus weg: „Och, het is een klein kunstje. Als je maar zorgt, dat de bijen op het goede moment in conditie zijn”.

Er zijn helaas nog altijd imkers onder ons, die geen onderscheid weten tussen honing in de raat en raathoning en die soms verzegelde honing in reeds bebroed geweest zijnde raat durven aan te bieden als raathoning. Zelfs op publieke markten heb ik dit spul zien aanvoeren en het heeft me steeds verbaasd, dat het bestuur van zo'n markt niet strenger optreedt door dergelijke minderwaardige producten te weren. Het doet de zaak der imkers geen goed als een veelal ondeskundig publiek zulke taaie bruine raten koopt, welke voor de consumptie totaal ongeschikt zijn. Alleen maagdelijke bouw mag als echte raathoning worden aangeboden. En tenslotte een laatste wenk: vertrek niet te vroeg naar de hei. Als er nog weinig bloem is en het weer gunstig, dan gaan de bijen grote afstanden afleggen met het gevolg, dat er velen hun nieuwe standplaats moeilijk of helemaal niet kunnen terugvinden. Om dit verlies te voorkomen wachte u rustig af tot ongeveer 50 procent der bloemknoppen open is, zodat de eerste uitvliegers al direct hun kostje kunnen ophalen bij de standplaats. Zorg voor goed materiaal bij het reizen, ook dat is belangrijk. Gebruik goede kastverbindingstangen, want bij het op- en afladen moet er soms ondeskundig personeel medehelpen en dan kan het wel eens brokken geven. Met goede verbindingstangen kunt u gerust zijn, zelfs als er eens een kast uit de hand mocht glippen.
Nijmegen. A. SMITS.

HET REIZEN MET DE BIJEN

Het is algemeen bekend dat het in ons land zelden voorkomt dat de bijen het gehele jaar door van een of meer drachten kunnen profiteren, de rest van het jaar zal gevoerd moeten worden, wil men de bijen in het leven houden.

Zo wordt er door de een naar het koolzaad, door de ander naar de fruitboomgaarden, door een derde naar de klaver of andere zomergewassen en ten slotte naar de heide of naar zeeaster gereisd.

Nu moet men niet denken van al deze drachten met volle honingkamers thuis te komen, zelfs moet wel eens gevoerd worden, maar in het algemeen kan men aannemen dat het reizen lonend is, vooral indien men dit met een aantal collega-imkers doet.

Wij reizen ieder jaar naar de boomgaarden en tot nog toe konden we er op rekenen, dat we met honing terugkeerden; soms met veel, dikwijls met weinig, doch in ieder geval kwamen onze bijen veel sterker terug dan ze er naar toe gingen en bovendien werd ook nog een vergoeding gegeven.

Van dit laatste moet men zich niet teveel voorstellen. Het klinkt n.l. wel aardig f 6,— per volk, maar men dient dit bedrag bruto te nemen, m.a.w. de bijen vliegen er niet vanzelf naar toe en zelf komt men er ook niet voor niets en als er tijdens de fruitperiode gevoerd moet worden, moet er geld bij. We kunnen er op rekenen, dat van het bedrag, dat vergoed wordt, heel weinig overschiet.

Maar in ieder geval, de bijen worden behoorlijk sterk, zelfs sterker dan bij het voederen met suiker thuis. Die hebben we dan ook niet nodig en ook heeft men minder werk met zijn volken. Weliswaar behoeven zij verzorging, die zij anders niet nodig hebben — reisvaardig maken, honingkamers opzetten, vroege voeding misschien — maar het geregeld nalopen der volken heeft niet plaats. Men heeft enige adempauze. Ook als de bijen terugkomen, is er enig werk dat we anders niet zouden behoeven te doen en intussen hebben we de stal schoongemaakt en eventueel opgeknaapt, maar dat zijn werkjes, welke we op de een of andere manier of tijd tóch moeten verrichten.

Er is echter een ander voordeel aan het reizen verbonden en dat is de bevordering van de kameraadschap, die het reizen — het gezamenlijk reizen althans — steeds met zich brengt.

Het begint al met de voorbereiding, laten we zeggen het uitzoeken van de plaats of streek, waarheen men denkt te reizen. Dat dit niet gering is, zal iedereen toegeven, die zelf al eens die voorbereiding heeft getroffen. Men gaat naar de betreffende boomgaard-bezitter, koolzaadboer of naar degeen, die over zomerdrachtvelden te beschikken heeft of naar de heide- of zeeastervelden toe en maakt zijn afspraken. Alle deelnemers verkeren in spanning, soms wordt vergaderd of op andere wijze kenbaar gemaakt waar en wanneer men naar de drachtstreken gaat en een ieder is vol belangstelling; dat is het derde voordeel van het gezamenlijk reizen.

Wil men nóg een voordeel, dan is het gezamenlijk naar de bijen gaan er een om nooit te vergeten. Los van zijn gewone dagelijkse werk een uitstapje te maken naar voor ons onbekende gebieden in hun grootste pracht, eventueel met moeder de vrouw, het hercontact met zijn bijen, soms het contact met de boer en zijn gezin, waar men zijn bijen heeft staan, het aanknopen van vriendschapsbetrekkingen met hen, kortom een zee van mogelijkheden, die meest van aangename aard zijn.

Ik herinner me van een vriend, die met enkele andere imkers een plaats bij de zeeaster ging zoeken en daar door een bij gestoken werd. Hij was nog niet geheel steekvast en zijn oog zwol sterk. Zijn vrouw, die nog weinig van de bijen afwist, schrok bij zijn thuiskomst hevig van het vreemde gezicht van haar man en ze

vroeg dan ook hoe hij aan zo'n mal gezicht kwam. Het antwoord luidde: „We hebben een plaats voor de bijen gezocht”. Waarop de hevig verbaasde echtgenote liet volgen: „Maar man, daar behoef je toch niet voor te boksen”.

Is er honing gewonnen, dan het gelukkige gevoel dat een ieder heeft, die een eigen sla-plantje oogst of eigen bloemen snijdt, kortom ieder die iets oogst wat hij zelf gezaaid heeft, zeide Multatuli, en hij heeft gelijk, smaakt altijd beter en schenkt meer vreugde.

Wij klagen wel eens, dat het de dood in de pot is in de bijenteelt, maar zij, die van de gelegenheid tot reizen gebruik maken, zullen dat niet nazeggen.

Dan lééft alles en de bijenteelt is hen nog even lief als toen ze er pas mede begonnen. Het reizen zet de kroon op het werk, het is als het zout, dat de spijzen smake-lijker doet worden. Weliswaar zijn er ook wel eens dissonanten, maar in het algemeen bevordert het samen reizen de vriendschap en dus... de bijenteelt. Amersfoort.

JOH. A. JOUSTRA.

VERHUUR VAN BIJENVOLKEN Afd. Bunnik-Steeg in 1952

Ook het seizoen 1952 gaf weer een stijging te zien van het aantal verhuurde bijenvolken voor de boomgaarden. In 1951 werden verhuurd 906 volken, dit seizoen zijn we de 1000 overschreden, en zijn er in totaal 1130 verhuurd. Dus 224 volken meer dan het vorig jaar. Hiervan waren 559 korven en 570 kasten, 1 kast werd geplaatst bij fruit onder glas. Uitbetaald kon worden aan de imkers ruim f 6000.—. Op 20 volken werd een gehele of gedeeltelijke korting toegepast daar zij niet aan de eisen voldeden. 55 volken konden niet geplaatst worden bij de fruittelers, doordat de aanvragen te laat binnen kwamen. Directe schade als gevolg van bespuitingen werd niet waargenomen. De ontwikkeling der volken in de boomgaarden was goed, alleen jammer was het dat de bloeitijd te kort duurde daar alles vrijwel gelijk bloeide of zeer kort na elkaar kwam.

Zo kunnen we dan weer alleszins tevreden zijn, al ver- helen we ons niet dat er nog vele wensen en verlangens te vervullen zijn. Wij schreven hierover reeds in ons vorig nummer. Als we alleen maar spreken over het tijdig opgeven van de benodigde bijenvolken door de fruittelers, en het aantal bijenvolken, hetwelk nog meer geplaatst zou kunnen worden, als elke fruitteler voldoende het nut van bijen in zijn boomgaard inzag. Reeds thans zijn we bezig voorbereidingen te treffen voor de verhuur in 1953, waarbij tevens meer aandacht zal besteed worden aan de verhuur van bijenvolken bij het kasfruit. In het Nov.-nummer van het Maandschrift komt hier een nadere mededeling over.

C. PATER Jzn.

de LEZER LEZER antwoordt

VRAAG 36: LANGE MOERDOP.

Lange doppen worden opgetrokken in de naaste om- geving van het darrenbroed, we vinden ze in een moer- loos volk, waarin eierleggende werkbijen de plaats van de koningin wilden innemen. Mijn ervaring is dat zo'n dop nimmer een goede koningin kan geven, op een ondeugdelijk ei, eventueel een onbevruucht ei, wordt steeds zo'n lange dop opgetrokken. Leusden.

H. OORTHUIS.

In Wijchen werd de boogkorvenstand van de heer Banning bezocht, onder leiding van de bekende Nijmeegse imker Drs. V. Beukers S.J. V.l.n.r. Pater Beukers, de heer Banning en de enige Amerikaan van het gezelschap Mr. James.

ENGELSE IMKERS BEZOCHTEN ONS LAND

Van onze Algem. Secretaris ontving de afd. Nijmegen het vererend verzoek om voor een aantal Engelse imkers, die Nederland wilden bezoeken, een programma samen te stellen. Onze secretaris, de heer J. Clerx, richtte zich terstond per brief tot de leider van dit Engelse gezelschap, Mr. H. Ashforth te Gloucester. Aangezien tijdens de samenstelling van het programma de datum van de Veenendaalse bijenmarkt zeer nabij kwam, werd overlegd om tijdens de excursie een bezoek aan deze markt in te lassen.

Maandag 4 Juli arriveerden de Engelse imkers te Rot-

terdam, alwaar de havens werden bezichtigd, 's middags bezochten zij de Proefbijenstand Ambrosiushoeve te Hilvarenbeek. Rijksbijenteeltconsulent Ir. J. Mommers leidde het gezelschap rond. Met grote belangstelling werd van de bijzonderheden van onze proefbijenstand kennis genomen.

Bij de aankomst in Hotel Berg en Dal werden onze gasten welkom geheten door Voorzitter W. van der Horst en de heer J. Clerx.

Per touringcar vertrok het gezelschap, onder leiding van onze Voorzitter naar de Bijenmarkt te Veenendaal. De verwachtingen over deze markt, die ver buiten onze grenzen bekend is, waren hoog gespannen. Het Hoofdbestuur lid, de heer A. van Rooyen, verwelkomde onze Engelse vrienden. Vol belangstelling werd kennis ge-

*Overzicht van de jaarlijkse Bijenmarkt te Veenendaal.
Onze Engelse vrienden op de voorgrond.*

(Foto: H. Lamme, Veenendaal)

nomen van de levende markthandel, vele vragen gesteld en hier bleek, dat de dames van het gezelschap met kennis van zaken de bijenvolken wisten te beoordelen. De bijzonderheden over het ontstaan van deze markt en daarbij de groei van Veenendaal, werden op zeer duidelijke wijze door de heer van Bommel uiteengezet. Dat onze oudste bijenmarkt ook in het buitenland grote bekendheid heeft, bleek, daar zelfs een Amerikaans imker zich bij het Engelse gezelschap had aangesloten, met het doel om aan deze markt een bezoek te brengen. Uiterst voldaan aanvaardde 't gezelschap de terugtocht, na eerst een bezoek te hebben gebracht aan de Ritmeester sigarenfabrieken te Veenendaal, het Engelse soldatenkerkhof te Oosterbeek en het Openlucht Museum te Arnhem.

De hierop volgende dag werd besteed met een excursie naar enige bijenstanden. Onder leiding van de voorzitter en Pater V. Beukers S.J., van de afd. Nijmegen, bezochten onze Engelse vrienden de prachtige stand van het Hoofdbestuur lid de heer G. J. Meijer te Babberich. De hier gevolgde bedrijfsmethode en in het bijzonder de praktische Meijer-kast vonden veel belangstelling.

Na met gretigheid te hebben genoten van de vakkundige uiteenzetting van de heer Meijer, nam men afscheid, om na een flinke autorit de prima verzorgde boogkorvenstand van de heer Banning te Wijchen te gaan bezichtigen. Deze bedrijfstvorm bleek geheel nieuw te zijn voor onze bezoekers. Een complete boogkorf werd door de heer Banning geschonken aan Mr. Ashforth voor het Britse Bijenmuseum, terwijl ook nog een dergelijke korf de reis naar Brits Colombia zal ondernemen.

Tot besluit van deze dag werd de demonstratie-bijenstand in het stadspark „De Goffert” te Nijmegen bezichtigd. Bij het vernemen van de verschillende onderdelen van onze vereniging, zoals het Maandschrift, de Bijenverzekering en de nieuwe afdeling Jeugdleden, waren de buitenlanders zeer enthousiast. Zeer zeker zal in Engeland getracht worden om de jeugd op dezelfde wijze tot zich te trekken.

In het restaurant van de Goffert-Boerderij werd het bezoek besloten met een gezellig samenzijn. Onder dans en muziek is met een groot aantal leden van de afd. Nijmegen hechte vriendschap gesloten en wederkerig de adressen uitgewisseld. Aan onze gasten is als herinnering aan hun bezoek een klein model van onze verenigingsvlag aangeboden. De verenigingsfilm „Van Immen en Imkers”, vertoond door de heer Seunninga en toegelicht door onze tweede voorzitter Dr. J. Kalff, was een enorm succes. De heer Ashforth dankte voor de leerzame en prettige dagen, die hij met zijn vrienden bij ons had doorgebracht en hoopte, dat hij binnenkort een groep van onze leden in Engeland mocht welkòm heten. Allen waren opgetogen over de gulle vriendschap van de Nederlandse imkers en zeker zal over dit bezoek nog vaak door de Engelse imkers worden gesproken, met, naar wij verwachten, een gunstig oordeel over de kwaliteiten van de Nederlandse bij.

Het gezelschap Engelse gasten poseert voor de Goffert-bijenstal, waaronder enkele Nijmeegse imkers, welke een belangrijk aandeel hebben gehad in de organisatie van deze excursies.

Met x v.l.n.r.: De heer J. J. Derks, de heer W. van der Horst, voorzitter van de afdeling Nijmegen, de heer J. Clerx, secretaris en de heer H. Kruis.

Met O: Mr. Ashforth, de leider van de Engelse groep.

Veel interesse bestond er voor de bijenstal in het stadspark „de Goffert”.

Leden van de afdeling Nijmegen voor de ingang van de Goffert-boerderij wachten hun Engelse collega's op.

De bijen-physica, HELPSTER VAN DE IMKER

Dr. A. Büdel, die dit artikel voor ons Maandschrift schreef, op het Congres in Engeland (geheel links)

De bijen-physica stelt zich tot taak de voorwaarden na te speuren, waaronder de bijen leven.

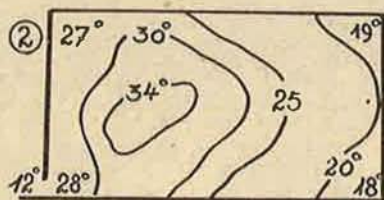
Bij het bouwen van een mensenwoning zijn we gewend om na te gaan, hoe de verwarming, de ventilatie, de verlichting enz. moeten zijn, opdat men zich in het huis op zijn gemak zal voelen. In dit verband wordt er bij de bouw van bijenwoningen veel te weinig aan gedacht, dat de bij dikwijls veel hoger eisen stelt aan het „inwendig klimaat” van haar woning dan de mens.

Het is niet gemakkelijk om het klimaat in de bijenwoning door meting vast te stellen en, om de vele bijzonderheden gewaar te worden die we nodig hebben, zijn zeer verfijnde methoden nodig. Deze methoden leren ons, dat de bij in staat is verbazingwekkende natuurkundige prestaties te leveren.

Het is niet de bedoeling van dit artikel om dieper in te gaan op de methoden der bijen-physica. We willen alleen aan de hand van enkele voorbeelden laten zien, dat het inwendig klimaat van de bijenwoning een zeer ingewikkelde zaak is. En: welke gevolgtrekkingen we daaruit kunnen maken voor de practijk van de imkerij. Fig. 1 laat ons zien welke temperatuurverschillen in de benwoning kunnen voorkomen.

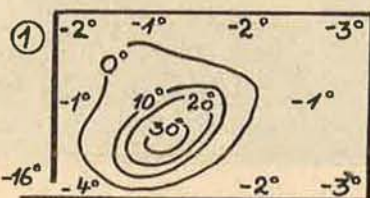
Buiten, voor het vlieggat, heerst een temperatuur van 16° onder nul, terwijl in het hart van de bijentros een temperatuur van 30° boven nul werd vastgesteld. De tros zal binnen de tien-graden-lijn hebben gezeten.

We zien, dat het ook in de bijenwoning, buiten de tros, vriest. Het verbaast ons te bemerken, dat bij deze grote temperatuurverschillen geen opstijging van betekenis van de warme lucht kan worden opgemerkt.

Temperatuurverdeling in een bijenwoning in het voorjaar.

koud. Door technische verbeteringen van de bijenwoningen is het mogelijk deze ongunstige hoeken, zo niet geheel uit de schakelen, dan toch het de bijen gemakkelijker te maken de raten in dit gedeelte van de woning te bebroeden.

Temperatuurverschillen in de bijenwoning op een winterdag.

Hoewel niet zo sterk, maar toch nog zeer in het oog lopend, zijn de temperatuurverschillen in de bijenwoning in het voorjaar. Binnen de 34° lijn bevindt zich het broed, maar in het achterste deel van de kast is het, met 18° , betrekkelijk

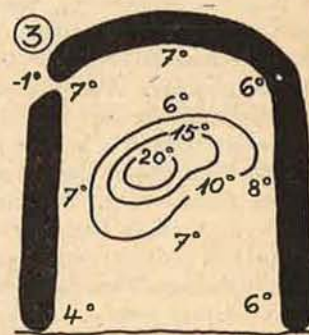
Figuur 3 laat ons de temperatuur in een volk zonder broed in een korf met bovenzvlieggat zien. Opvallend is ook hier dat, in tegenstelling met de algemeen heersende mening, geen opeenhoping van warmte boven in de korf plaats heeft. In het voorbeeld van figuur 1 hebben we in de warme kern van de wintertros een temperatuur van 30° waargenomen bij een buitentemperatuur van min 16° , terwijl in het geval van figuur 3 de lucht voor het vlieggat slechts min 1° is en in het warmte-middelpunt van de broedloze bijentros een temperatuur van 20° heerst. De temperatuur van de kern van het volk-in-rust wordt namelijk door de temperatuur van de buitenlucht beïnvloed. Men zou kunnen zeggen: „Als het buiten warm is stoken de bijen met turf, wordt het buiten kouder dan stoken ze met anthraciet”.

Een nieuw gebied ontsloot de bijen-physica voor ons door de vochtigheid der lucht in de bijenwoning te meten.

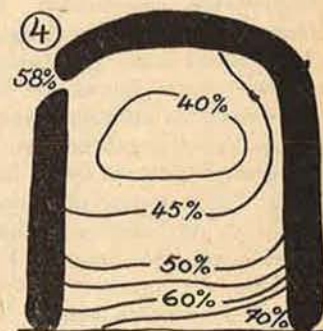
De belangrijkste resultaten van het onderzoek op dit terrein laten zich in de volgende zin samenvatten: **In het broednest en in de wintertros van het bijenvolk is de lucht droog.** In figuur 4 zien we, dat het grootste deel van de lucht in het door ons gekozen voorbeeld slechts 50% vocht of minder bevat en dat slechts in het niet bebroede onderste deel van de korf een hogere vochtigheid optreedt.

Voor de practijk van het imkersbedrijf volgt daaruit, dat neerslag van vocht zich steeds op de koudste plaatsen in de bijenwoning vormt en dat, door deze koude plaatsen uit te schakelen, het condensatiewater kan worden geleid naar plaatsen waar het geen schade kan doen, dus naar het vlieggat.

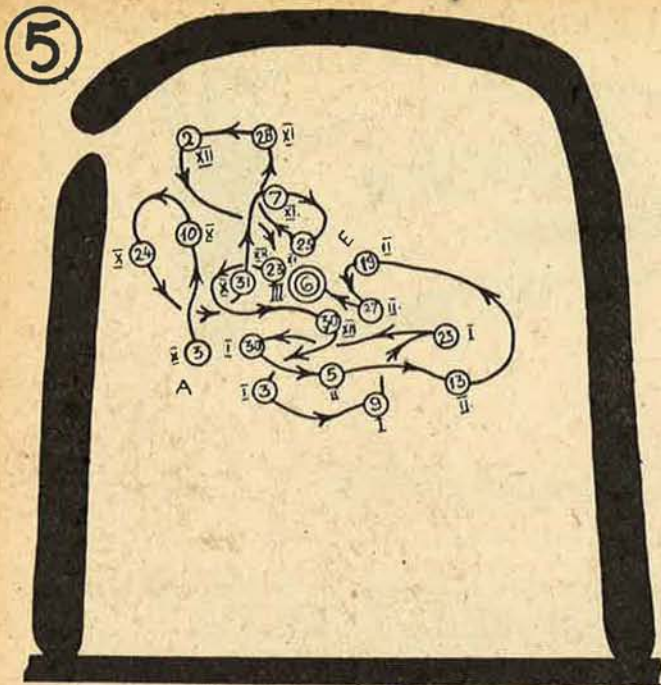
Als we een aantal figuren van het binnen-klimaat van een bijenwoning naast elkaar leggen, krijgen we, als in een film, een beeld van een gehele levensperiode van

Temperaturen in een korf met bovenzvlieggat tegen het eind van de winter.

Verdeling der vochtigheid in een bijenkorf in de zomer.

Verplaatsing van het warmte-middelpunt van een bijenvolk in de loop van de winter.

het volk. Zo zien we in figuur 5 de verplaatsing van het warmtemiddelpunt van de wintertros in een bijenkorf. De winterreis van het volk begint op 3 October bij punt A van figuur 5. Vervolgens verplaatst zich het warmte-middelpunt in de richting van het vlieggat, beweegt zich in de loop van November maar het midden van de korf om in de loop van December het laagste punt op zijn weg, ter halver hoogte van de korf, te bereiken. In de maanden Januari en Februari gaat de tocht eerst tot dicht bij de achterwand van de korf, tegenover het vlieggat, tegen het einde van de broedloze periode (punt E in figuur 5) ligt het middelpunt van de tros midden in de bovenste helft van de korf, wat ook het eerste broed wordt aangezet.

Wat ons hierbij opvalt is, dat, in tegenstelling tot wat we vroeger meenden, de bijen niet eenvoudig in de loop van de winter het voedsel van het vlieggat af naar achteren volgen, maar dat ze klaarblijkelijk het voedsel boven het toekomstige broednest ontzien.

Bij de waarneming van de warmte-huishouding van een bijenvolk heeft de bijen-physica een speciale opgave te vervullen.

In tropische en sub-tropische gebieden met rijke dracht en hoge luchttemperatuur is het van weinig belang of de bijen nog honing moeten gebruiken om de tempera-

tuur in het broednest op peil te houden. Daar echter, waar het nog vriest op het ogenblik dat het bijenvolk opnieuw begint te broeden, kan het voedsel, dat voor verwarming van het volk dient, een belangrijk percentage van de gehele oogst uitmaken. De bijenhouder in deze gebieden doet er derhalve goed aan de bijenwoningen te isoleren tegen warmteverlies. Door middel van een speciale methode kan de bijen-physica de totale warmte meten, die uit de bijenwoning verloren gaat. Voor de praktijk komt het ons doelmatig voor deze warmte-hoeveelheden uit de drukken in suiker, dat wil dus zeggen dat we aangeven hoeveel suiker een bijenvolk moet gebruiken om het warmteverlies uit de kasten aan te vullen.

Figuur 6 geeft ons een voorbeeld hoe, al naar de toestand van het volk en al naar de buitentemperatuur, die hoeveelheid suiker kan wisselen.

Een bijenvolk met 10 bebroede raten heeft in een bepaalde kast bij een buitentemperatuur van 10° per dag 68 gram suiker nodig om zich te verwarmen, terwijl een ander volk in dezelfde kast, maar op slechts 6 bebroede raten zittend, bij dezelfde buitentemperatuur slechts 44 gram suiker verbruikt.

Een volk, dat zich voor de winterrust heeft samengegetrokken, heeft bij een buitentemperatuur van 0° per dag slechts 15 gram suiker voor zijn verwarming nodig, terwijl de bijen in een volle broedkamer en een daarboven geplaatste honingkamer bij een buitentemperatuur van 10° reeds 82 gram suiker moeten gebruiken om de warmte te vervangen, die per dag uit de kast ontwijkt. Een kast met betere isolatie zou dus een lager suikerverbruik met zich mee brengen, een slechte bijenkast heeft een hoger suikergebruik tot gevolg.

Met dit alles hebben we dus een mogelijkheid geschapen om door meting uit te proberen, of bepaalde bijenkasten en ook of bepaalde bedrijfsmethoden economisch verantwoord zijn.

Hoewel de techniek van de bijen-physica niet gemakkelijk is en het niet de bedoeling is dat de praktische imker zich daarmee bemoeit, de uitkomsten van de onderzoekingen zijn zo eenvoudig en duidelijk, dat de imker er voor de praktijk van het bijenhouden een waardevol hulpmiddel aan heeft.

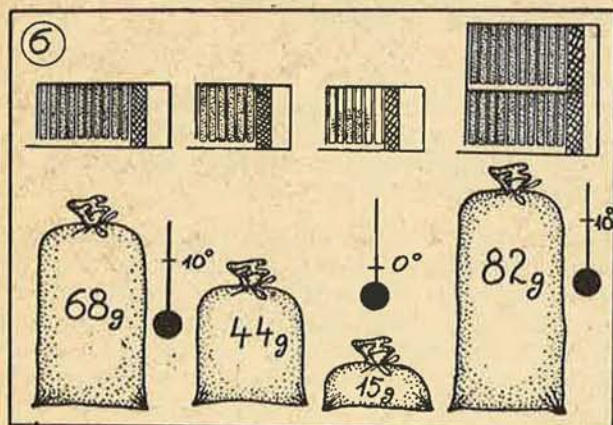
JEUGDLEDEN.

Nu de Algemene Vergadering besloot, dat jeugdleden slechts de halve contributie betalen, gaan natuurlijk alle afdelingen en leden een actie voeren om jonge leden te werven. Kent u een jeugdige natuurliefhebber of natuurliefhebster, adopteer hem dan, leidt zijn eerste schreden op het pad der imkerij, verzoek uw afdeling om de komende winter voor onze jonge leden een beginnerscursus te geven. **Inmiddels heeft de afdeling Nijmegen de eerste drie jeugdleden reeds opgegeven. Bussum boekte één jeugdlid. Wie volgt?**

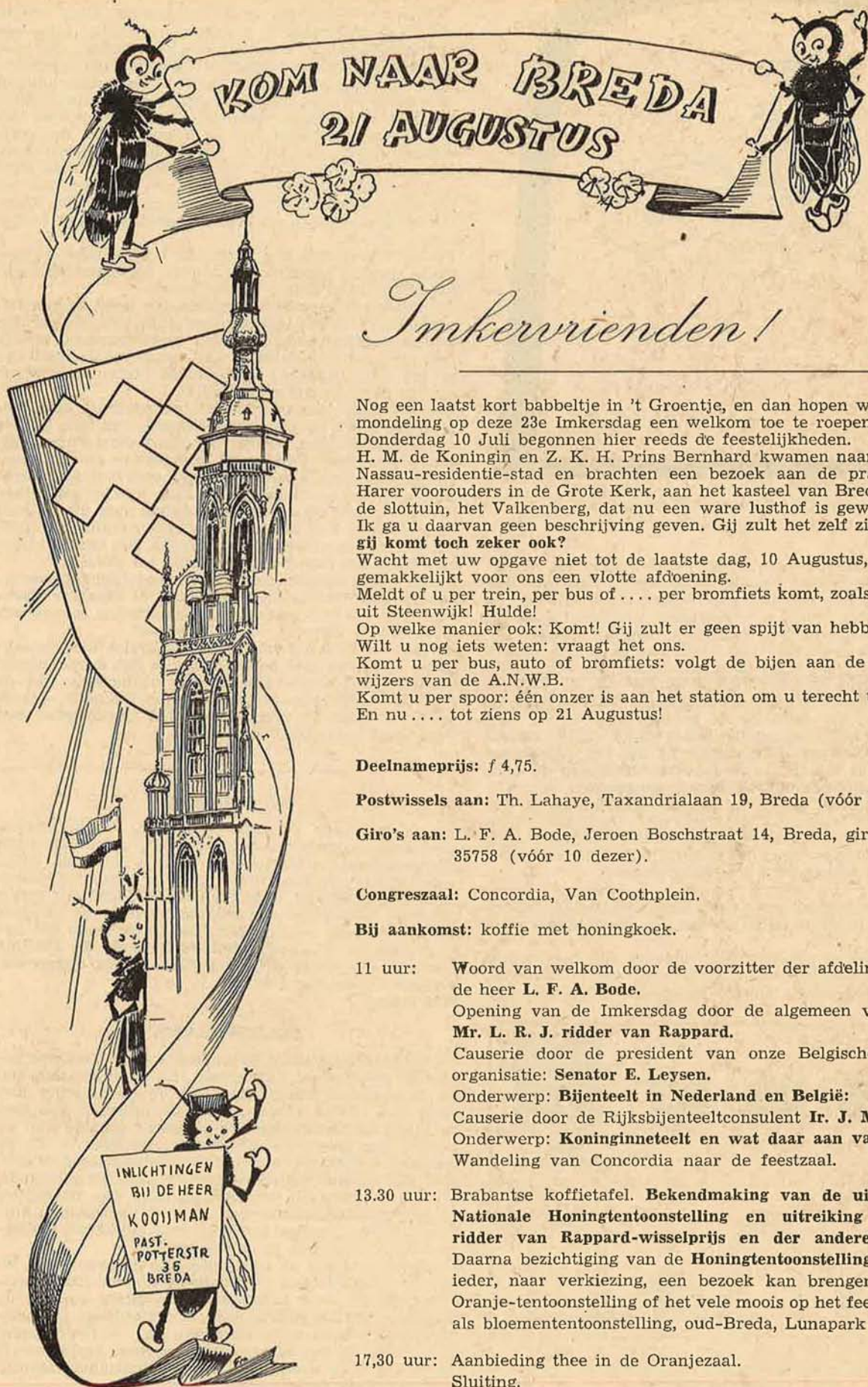
BEDRIJFSRAAD.

De vergadering van de Bedrijfsraad op 10 Juli was geheel gewijd aan de jaorstukken. Nu de inkomsten van de Bedrijfsraad terug lopen kan hij de touwtjes niet meer aan elkaar knopen, want de uitgaven zijn toegenomen tengevolge van de algemene stijging van de prijzen van goederen en diensten. De heer Ir. G. de Bakker, Inspecteur van het Tuinbouwkundig onderzoek, die namens de Regering de vergadering bijwoonde, zegde echter toe dat de Regering meer dan tot dusver in de exploitatiekosten van de proefbijenstand „Ambrosiushoeve” en het Instituut voor Bijenteelt Onderzoek te Wageningen zal bijdragen.

Daarmee gaat dus de toezegging, die de heer Ir. F. W. Honig, Directeur van de Tuinbouw en het Tuinbouwonderwijs op onze Algemene Vergadering namens de Minister van Landbouw deed, in vervulling. De jaarverslagen van de beide instituten van de Bedrijfsraad zullen t.z.t. in het Maandschrift worden gepubliceerd. De rest van de agenda zal worden behandeld op een vergadering in September.

De behoefte aan warmte van een bijenvolk in de loop van het jaar.

Imkervrienden!

Nog een laatst kort babbeltje in 't Groentje, en dan hopen wij u allen mondeling op deze 23e Imkersdag een welkom toe te roepen. Donderdag 10 Juli begonnen hier reeds de feestelijkheden.

H. M. de Koningin en Z. K. H. Prins Bernhard kwamen naar de oude Nassau-residentie-stad en brachten een bezoek aan de praalgraven Harer voorouders in de Grote Kerk, aan het kasteel van Breda en aan de slottuin, het Valkenberg, dat nu een ware luthof is geworden.

Ik ga u daarvan geen beschrijving geven. Gij zult het zelf zien, want: **gij komt toch zeker ook?**

Wacht met uw opgave niet tot de laatste dag, 10 Augustus, dat vergemakkelijk voor ons een vlotte afdoening.

Meldt of u per trein, per bus of . . . per bromfiets komt, zoals die twee uit Steenwijk! Hulde!

Op welke manier ook: Komt! Gij zult er geen spijt van hebben!

Wilt u nog iets weten: vraagt het ons.

Komt u per bus, auto of bromfiets: volgt de bijen aan de richtingwijzers van de A.N.W.B.

Komt u per spoor: één onzer is aan het station om u terecht te helpen. En nu . . . tot ziens op 21 Augustus!

K.

Deelnameprijs: f 4,75.

Postwissels aan: Th. Lahaye, Taxandrialaan 19, Breda (vóór 10 dezer)

Giro's aan: L. F. A. Bode, Jeroen Boschstraat 14, Breda, gironummer 35758 (vóór 10 dezer).

Congreszaal: Concordia, Van Coothplein.

Bij aankomst: koffie met honingkoek.

11 uur: **Woord van welkom** door de voorzitter der afdeling Breda, de heer **L. F. A. Bode**.

Opening van de Imkersdag door de algemeen voorzitter, **Mr. L. R. J. ridder van Rappard**.

Causerie door de president van onze Belgische zusterorganisatie: **Senator E. Leysen**.

Onderwerp: **Bijenteelt in Nederland en België:**

Causerie door de Rijksbijenteeltconsulent **Ir. J. Mommsers**.

Onderwerp: **Koninginneteelt en wat daar aan vast zit.**

Wandeling van Concordia naar de feestzaal.

13.30 uur: Brabantse koffietafel. **Bekendmaking van de uitslag der Nationale Honingtentoonstelling en uitreiking van de ridder van Rappard-wisselprijs en der andere prijzen.** Daarna bezichtiging van de **Honingtentoonstelling**, waarna ieder, naar verkiezing, een bezoek kan brengen aan de Oranje-tentoonstelling of het vele moois op het feestterrein, als bloemententoonstelling, oud-Breda, Lunapark enz. enz.

17.30 uur: Aanbieding thee in de Oranjezaal.
Sluiting.

De ridder van Rappard-Wisselprijs

wordt uw eigendom als ge deze hoogste onderscheiding tweemaal achtereen wint of driemaal in totaal.

Welke naam mogen wij er in laten graveren? Zal het uw naam zijn? Zal deze beker een jaar lang prijken (en daarna misschien wel voor altijd!) in uw huiskamer of in de etalages, waarin uw honing te koop wordt aangeboden?

Lees dan nog eens het reglement voor de Nationale Honingtentoonstelling te Breda in het Juli-nummer op blz. 101, vraag onmiddellijk de etiketten aan, (die gratis door het Bijenhuis worden toegezonden) onder vermelding van de klassen, waarin u wenst deel te nemen.

Behalve de ridder-van-Rappard-Wisselprijs worden nog 11 eerste en 11 tweede prijzen beschikbaar gesteld.

Voor de afdelingen, waarvan 5 of meer leden aan de tentoonstelling deelnemen, verzorgt de redacteur in de komende winter geheel gratis een avond, waarop hij u veel over bijen, bloemen en honing zal vertellen en laten zien, wat ge nog niet weet.

Kosten zijn er aan de tentoonstelling niet verbonden.

Maak, zo mogelijk met een of meer naburige inkers, uw inzendingen klaar en stuur ze vóór 15 Augustus aan de heer J. A. van der Zwaard, Burgemeester Pastoorsstraat 38 te Breda.

Zodra de jury de prijzen heeft toegekend, worden deze, met vermelding van de namen van de winnaars, aan alle Nederlandse bladen ter publicatie toegezonden.

Aarzel dus niet langer, maar maak uw inzendingen klaar, zoek uw beste honing uit, maak een onberispelijke wasbodem klaar, zoek raampjes of secties klaar die de toets der critiek kunnen doorstaan en bak samen met uw vrouw een honingkoek. Laat het Nederlandse publiek zien, wat Nederlandse honing is!

Etiketten aanvragen bij het Bijenhuis: direct.

Adres: J. A. van der Zwaard, Burgemeester Pastoorsstraat 38, Breda.

Kosten: niets.

Bijzonderheden: Juli-nummer, blz. 101.

De ridder van Rappard Wisselbeker, de hoogste onderscheiding voor Nederlandse honing.

De inscriptie luidt: „Wisselprijs Nationale Honingtentoonstelling”. Daaronder worden de namen van de winnaars gegraveerd. Op de voet een zilveren plaat met opschrift: „Aangeboden door Mr. L. R. J. ridder van Rappard”.

De wisselbeker is bijna een halve meter hoog. Ze wordt bekroond door een zilveren bijenkorf met een bij aan het vlieggat.

Wie zal de eerste winnaar zijn?

Wie de beker tweemaal achtereen of driemaal in totaal wint wordt eigenaar.

Nationale
HONINGTENTOO NSTELLING
21 Augustus
BREDA

UIT DE JAAGKIEPS

In de rubriek: Van Noord, Oost, West en Zuid in Gleanings 1952/4, schrijft de correspondent uit Texas:

Een groot-bijhouder meldt groot verlies aan bijen door plant-vergiftiging op een bijenstand, welke bij een veld „gele jasmijn” - *Gelsemium sempervirens* - stond. De bijen haalden volop honing en stuifmeel van deze plant met het gevolg, dat vele jonge bijen stierven en het volk hard achteruit ging. Volgens betrouwbare bron is deze plant giftig zowel voor bijen als hoger staande dieren.

In Texas komen meer berichten voor over bijen-vergiftiging: in Zuid-Texas van de „love-vine” (*Dodder*) en in West-Texas van de „pea-vine” (*Astragalus*).

Zover ik kan nagaan is de „Dodder” *Cuscuta* sp. *Convolvulaceae* - Duivelsnaaigaren - en „pea-vine” - *Hokjespeul*.

Over vergiftige honing lezen we in *Roots* boek ABC and XYZ eerst het verhaal van de vergiftiging van de soldaten in Trebizonde in het jaar 40 v. C. Deze soldaten werden dronken door het eten van honing. Aangenomen wordt dat dit honing van de *Rhododendron ponticum* was.

In de V. S. wordt over vergiftige honing het eerst geschreven in 1794 door de Amerikaanse botanist Barton; volgens deze zou de honing afkomstig zijn van de „mountain laurel” - berglaurier - (*Kalmia latifolia*) die in Nederland „Lepelboom” heet en van *Rhododendrons*. In 1921 schreef een bijhouder uit Noord-Carolina, dat er in gedeelten van West-Carolina zogenaamde vergiftige honing werd gewonnen, zodat een groot gedeelte van dit land niet voor honingwinnen gebruikt kon worden. De bijhouders hebben honderden ponden honing in de rivier geworpen. Door verschillende overheidspersonen schijnt het bestaan van dergelijke honing ontkend te worden, maar deze bijhouder heeft meerdere gevallen meegemaakt en zelf ook hiervan „ge-noten”.

Een paar minuten na het eten ervan werd hij duizelig en misselijk, hetgeen meerdere uren aanhield. Ofschoon hij gehele families ziek door de tuin zag rondkruipen heeft hij nooit van een noodlottig gevolg gehoord.

Een bijen-deskundige uit Noord-Carolina schrijft: De honing van *Kalmia* is iets bitter. Verschillende malen hebben we monsters naar Washington gezonden om de hoeveelheid en de soort van het vergift vast te stellen. Eén keer 15 pound. Al deze honing was genomen uit honingkamers, waarvan bewaard werd dat de honing de ziekte-verschijnselen had verwekt. Niet-tegenstaande dit alles rapporteerde Washington, dat er geen vergift gevonden was.

Toen nam hij zelf de proef en at een hoeveelheid van de vergiftige honing, met gevolg, dat hij een gehele middag het bed had moeten houden. Het begon met een tinteling van vingers en tenen, alsof armen en benen afgebonden waren, spoedig kon hij zich niet meer op de been houden en kreeg hij een zware hoofdpijn, welke een paar uur aanhield.

Sommige boeren in streken, waar *Kalmia* veelvuldig voorkomt, geven van de eerst gewonnen honing, na het bloeien van deze plant, aan hun hond. Kan deze, na het eten van een stuk raathoning, na dertig of veertig minuten nog lopen, dan kunnen de kinderen zich bedienen, maar als de hond niet kan lopen en veel pijn schijnt te hebben, dan wordt de honing niet als voedsel gebruikt.

Het is mogelijk dat er in deze honing een vergift aanwezig is, dat de scheikundigen niet kunnen ontdekken. Over de honing van de gele jasmijn (*Yellow jessamine*) - *Gelsemium sempervirens* - lezen we in genoemd boek: In Georgia en Florida komt deze plant veel voor en de bijen bevliegen de gele bloemen van Februari tot Maart. Maar het valt te betwijfelen of er wel een overschot aan

honing zal zijn, daar de honing voor broed-aanzet nodig is. De onverzegelde honing zou alleen vergiftig zijn, zelfs met dodelijke afloop, maar de verzegelde honing is volkomen gezond.

Behalve de genoemde planten worden er nog enige genoemd en het boek voegt er aan toe, dat het opmerkelijk is, dat bijna al deze planten behoren tot de familie der Ericaceëen (heide-achtigen).

In 1945 verscheen in Engeland van de hand van F. N. Howes een aardig boek: *Plants and Beekeeping*, hetwelk met talrijke mooie foto's een beschrijving geeft van de drachtplanten in genoemd land.

Een hoofdstuk is gewijd aan onsmakelijke en vergiftige honing. De laatste is zo goed als onbekend, slechts enkele gevallen zijn bekend. De honing van de *Rhododendron ponticum* zou hiervoor verantwoordelijk zijn. In het algemeen is deze plant niet van belang als honingbron voor onze bij, maar het kan voorkomen, dat er wat honing in de kast komt.

Een honingmonster uit Kent, hetwelk afkomstig zou zijn van *Rhododendron*, bleek braking-verwekkende eigenschappen te hebben. Een ander geval wordt uit Camberley, Surrey, gemeld. In de omgeving werden talrijke *rhododendrons* en *azalea's* gevonden. Na het eten van honing bij het ontbijt, werden van een familie verschillende personen ongesteld: duizelig, zweten en het gezicht gestoord. Deze symptomen komen overeen met die vastgesteld in Oost-Europa, waar genoemde planten algemeen voorkomen.

In de Kaukasus komen jaarlijks gevallen voor, meer in droge dan in natte jaren, noodlottige gevallen, meestal met kinderen.

Hommels bevliegen de *Rhododendron* meer dan de bijen en zo is het in Engeland gebeurd, dat jongens, die een hommelnest hadden uitgehaald en de daarin aanwezige honing hadden gegeten, ziek werden, zij hadden last van braken, buikloop en buikpijn.

In Zuid-Afrika heeft men nog een vergiftige honing, zogenaamde Noorse honing, afkomstig van de *Euphorbia* - Wolfsmelk. Als men deze honing eet, krijgt men een brandend gevoel in de keel, waterdrinken helpt niet, daar dit niet de pijn verzacht maar doet toenemen.

Bijgaande afbeeldingen zijn uit het boek van Dr. H. Malcolm Fraser: *Beekeeping in Antiquity* (bijenteelt in de oudheid) en werden door de schrijver welwillend voor ons blad afgestaan. De eerste foto stelt de voor- en achterzijde van een geldstuk uit Ephese voor, het-

welk omstreeks 375 jaar v. C. werd gebruikt. De beeltenis van een bij komt op de geldstukken van meerdere steden in Griekenland voor.

De tweede afbeelding is van een Griekse vaas in het British Museum. Hierop staat een legende, de bijen betreffende, afgebeeld. Fraser zegt, dat, voor zover hem bekend, dit de enige vaas is waarop bijen staan.

In The Sacred Bee zegt Hilda M. Ransome van deze vaas:

In het Brits museum kan men een vaas zien, welke dateert van 550 jaar v. C. Hierop staan 4 naakte mannenfiguren, die door bijen, welke wel een voet groot zijn, worden aangevallen. Dit tafereel is ontleend aan de volgende mythe:

De (Griekse) God Chronos, aan wie voorspeld was, dat hij door één van zijn kinderen onttroond zou worden, wilde zijn noodlot ontlopen, door de kinderen, die zijn vrouw Rhea baarde, dadelijk te verslinden; 5 kinderen werden slachtoffer, maar de zesde besloot Rhea te redden en... Chronos verslond een steen, welke zorgvuldig in doeken was gewikkeld.

De zoon, die zo gered werd, was Zeus; hij werd in een hol op de berg Dicte, welk hol vol met heilige bijen was, verborgen. Deze bijen voedden hem met honing, terwijl de geit Amalthea voor melk zorgde. Niemand, god of mens, mocht het hol, waaruit op zekere tijden licht uitstraalde, betreden. Aangetrokken door de honing wilden vier mannen deze stelen. Zij beschermden zich met harnassen en trachtten het hol binnen te dringen. Terwijl zij bezig waren de honing weg te nemen, zagen zij de wieg en windsels van Zeus en op het gezicht hiervan braken de scharnieren van hun wapenrusting en deze viel van hen af. Nu, onbeschermd, werden zij door de heilige bijen aangevallen.

Zeus wilde de indringers doden, maar hij werd hierin door de Schikgodinnen Themis en Moirai verhinderd, die hem eraan herinnerden dat in de heilige grot geen bloed mocht vloeien.

Zeus veranderde daarop de vier mannen in vogels.

Imkerfreund 1952/2. K. Kolitschew deelt mede, dat de Russische imkers honing uit onbebroede raat „Koningshoning” noemen. Om deze te kunnen oogsten, laten zij de bijen raten uitbouwen, welke door de diepte der cellen niet door de koningin belegd worden. Men plaatst daartoe in een kast voor tien ramen slechts negen ramen, op onderling gelijke afstand. Deze ramen worden „Koningsraten” genoemd, ze hebben in de regel darrenwerk. Als men bij het ontzegelen voorzichtig te werk gaat, en dus niet te veel van de cellen afsnijdt, zullen deze raten jarenlang medegaan.

In de Hessische Biene 1952/4 vinden we in de rubriek: Fragekasten het volgende over wasmotten:

Gevaarlijker dan de kleine is de grote wasmot. Paring kan reeds twee uur na de geboorte plaats vinden en reeds 1½ uur later kan het wijfje met het leggen van eitjes beginnen. Dit kan het gehele jaar door plaatsvinden, maar bij warm weer gaat het afzetten vlugger, door koude wordt het geremd of stopgezet.

De totale ontwikkeling duurt bij de grote wasmot bij een temperatuur van 29 graden gemiddeld 63 dagen, bij 20 graden 120 dagen, bij de kleine wasmot bij 25 graden van 2 tot 3 maanden.

In een jaar kunnen van 5 tot 8 generaties voorkomen. De meest gunstige warmte is 30-35 graden. Het uitkomen van het eitje duurt van 7 tot 12 dagen, de pop-toestand, naar gelang van de temperatuur 3 tot 14 dagen.

Gemiddeld legt een wasmotten-wijfje 650 eitjes en daar de larve van de grote wasmot gemiddeld 1¼ gram raat verteert, is de aangerichte schade aanzienlijk.

Ook in de Schweizerische Bienenzeitung 1952/5 komt een vraag over de wasmot voor en wel of deze bijenziekten kunnen overbrengen.

Hierop antwoordt Liebefeld:

De microscopische onderzoekingen hebben aangetoond, dat wasmotten uit zieke volken vuilbroed-sporen in de ingewanden kunnen hebben. Een poging om met geïnfecteerde motten-uitwerpselen vuilbroed te verwekken, is positief uitgevallen, maar daarvoor zijn zoveel

uitwerpselen nodig, dat dit, behalve bij proeven, niet van belang is.

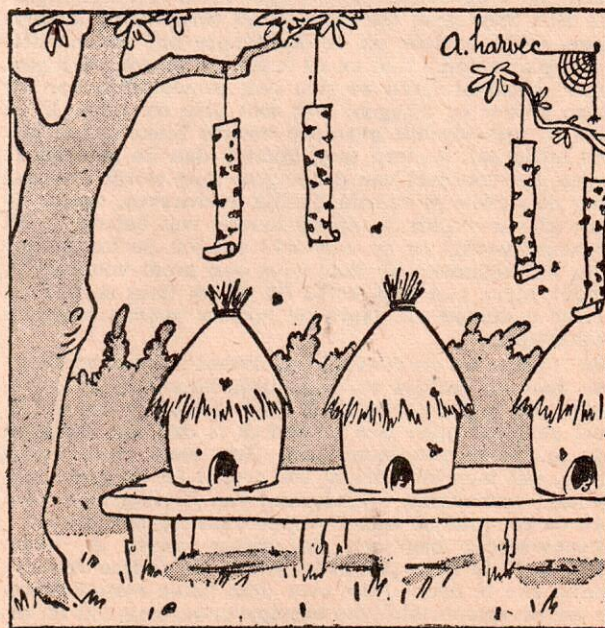
De belangrijkste verspreiders der bijenziekte zijn en blijven de bijen en imkers zelf.

En uit de Vragenbus van het Maandblad 1952/5 van onze Vlaamse collega's nemen we uit het antwoord op de vraag, hoe mooi bijenwas te bekomen, het volgende over:

„In oude tijden was het geen kunst om schone gele schuiven was te maken. Met het was uit korven bekomt men dergelijk resultaat. Hedendaags wordt het was uit onze kasten bijna jaarlijks hersmolten en wordt daarbij telkens donkerder. Aan de kleur hecht men niet veel belang. Hoofdzaak is dat het was zuiver weze”.

Volgens het British Beejournal 1952 29/III werden er sinds 1949 geen bijen vanuit Nederland in Engeland ingevoerd.

Jékavé.

Sabotage

(France Dimanche)

WELK BIJENRAS ?

Geachte imkervrienden in Nederland, Uw mooie Maandschrift bereikt ook mij in het uiterste Zuiden van Italië en daardoor ben ik ook met uw zorgen op de hoogte. De bijenteelt is in uw land geen zaak van de laatste tijd, het is een oud bedrijf dat uw bekwame voorvaders reeds uitoefenden.

Maar de tijden zijn jammer genoeg veranderd. Er werden uitvindingen gedaan en overal werden nieuwe methoden ingevoerd. Waar vroeger geen bijenteelt bedreven werd, zoals in Amerika en in Australië, gaat dat gemakkelijk. Moeilijker wordt het daar, waar beproefde methoden worden vervangen door methoden van vaak twijfelachtige waarde.

Niet alleen uw oude imkers staan terecht wantrouwend tegenover nieuwe dingen, ook in andere landen met een oude imkertraditie is dat zo. Ik bemerkte dat in het vaderland van de grijze bij van de Oostelijke Alpen en vorig jaar tijdens een autotocht met Broeder Adam van Bucfast Abbey ook op Sicilië, waar tot vandaag de dag niet alleen de zwarte Afrikaanse bij maar ook de merkwaardige losse-bouw-bedrijfswijze zonder raampjes in Ferula-kasten gevonden wordt, precies zoals ze voor meer dan duizend jaar door de Arabieren naar Sicilië werden overgebracht.

Bij de omschakeling op nieuwe methoden speelt het rassenvraagstuk een grote rol. Men wordt doof van het reclame-geschreeuw dat men van alle kanten hoort. Ieder zegt het beste te verkopen. En na enige tijd hoort men de klachten van de ontgoochelden. Zo is het overal en zo zal het bij u ook wel zijn. Jammer dat er niets volmaakt op deze aarde is en het felste licht geeft de donkerste schaduwen! Men moet zijn verwachtingen daarom nimmer te hoog stellen en behalve de voordelen van een bepaald ras moet men ook de fouten noemen. Hoe voortreffelijk we ook zijn, ook zelf zijn we immers niet zonder fouten.

Ook uw gesmade zwarte bij heeft haar voordelen, ze is bestand tegen de ongunst van het klimaat en ze is vruchtbaar, gezond en ze ontwikkelt zich goed, wat men van andere geliefde rassen niet altijd kan zeggen.

Als reizend imker ben ik heel Europa doorgetrokken en ik ken alle rassen uit eigen aanschouwing. Met allemaal kan men succes hebben als men zijn vak goed verstaat en alleen van de beste koninginnen nateelt. Het laatste is evenwel niet gemakkelijk, ja haast onmogelijk. Ook heeft elk ras zijn vaste eigenschappen, die zich door geen teeltkeus laten veranderen. Zwarte bijen, zoals de uwe, en de Siciliaanse bij, zullen nooit vast op de raten zitten en ze beginnen spoedig te lopen, maar daardoor laten ze zich ook gemakkelijk van de raten stoten en afjagen, wat met gele en grijze bijen niet zo gemakkelijk gaat. De zwarte bijen zullen ook wel altijd een kortere tong houden dan de gele en de grijze, het voordeel van de langere tong wordt evenwel door de napraters verschrikkelijk overdreven, omdat de rode klaver slechts in enkele landen van belang is. En niemand vestigt er de aandacht op, dat de korte tong over het algemeen bij koel weer een groot voordeel is, omdat bijen met een korte en dikke tong sneller de nectar opzuigen en daardoor minder gevaar lopen te verkleumen.

Het is juist, dat de zwarte bijen overal worden verdrongen door de geeltjes en de grijzen, vooral in Amerika, maar ook in hun vaderland. Toch geloof ik dat dat in veel gevallen meer een modezaak is dan het resultaat van grondige proefnemingen. Ook leest men zoveel onzin, dat men er duizelig van wordt en wetenschapsmensen veranderen voortdurend van mening. Hoe moet dan de eenvoudige imker weten waar hij aan toe is? Tegenwoordig beginnen de grijzen onder de naam „Carnica” de gele „Ligustica's” steeds fellere concurrentie aan te doen. Juist over deze beide rassen heerst er een zo verschrikkelijke begripsverwarring, dat ik, als man van de praktijk, me daarover niet stil kan houden. Want ik ken het vaderland van beide rassen uit eigen ervaring van nabij.

Laten we met de Italianen, als het mode-ras van gisteren, beginnen. Men spreekt altijd van de Ligustica's alsof er in Italië maar één bijenras zou zijn. Toch is dat ver mis. Men vindt er niet alleen de twee-drieringige Italiaanse bijen, die een grote variatie in hun eigenschappen vertonen, van de grootste zachtmoedigheid tot de felste steeklust, van de grootste zwermtraagheid tot hevige zwermwoede, van grote weerstand tegen het klimaat tot gevaarlijke gevoeligheid daarvoor, van grote verzamelijver tot even grote verzameltraagheid. Naast deze gele Italianen zijn er in het tegenwoordige, verkleinde, Italië nog drie donkere rassen: bruine en zwarte Franse en Zwitserse bijen in het Noordwesten, grijze Carnica's in het Noordoosten, zwarte Afrikaanse bijen in Sicilië. Tussen deze gebieden hebben we brede stroken met allerlei kruisingen, wat ieder aan de kleur en het gedrag van de bijen onmiddellijk kan zien. De kleur van de bijen van een en hetzelfde volk wisselt tussen volledig zwart en volkomen geel, de kruisingen met de zwartjes zijn zeer goed maar erg stekelig, terwijl de kruisingen met de grijze minder steeklustig en toch zeer ijverig zijn.

Merkwaardigerwijze wonnen in Amerika de donkerleerkleurige Italianen het vaak van de meer gele. Dzierzon had op 19 Februari 1853 zijn eerste volk uit Mira bij Venetië laten komen, waar nog heden ten dage de invloed der Carnica's zeer sterk is. Van Dzierzon's stand begon de „Ligustica” haar zegetocht over de gehele wereld. Uit de wisselende kleur trok reeds Dzierzon, evenals anderen, de conclusie, dat zijn bijen geen zuiver ras vertegenwoordigden. Spoedig werden daaruit lichter gekleurde stammen gefokt.

Ook in Italië zelf begon men met de teelt van koninginnen voor de export. Iedereen wilde zo geel mogelijke bijen hebben en daarom teelde men steeds na van de allergeelste. De grootste koninginnetelers vindt men in de buurt van Bologne. De grondlegger van deze teelt was Lucio Paglia, de beide grootste telers waren Gaetano Piana en Enrico Penna. Ze zijn beide overleden maar hun erfgenamen en leerlingen zetten hun werk voort. Aan het werk van deze grote koninginnetelers is het te danken, dat in de verre omtrek van Bologne de bijen zeer raszuiver zijn, prachtig van kleur, goed van lichaamsvorm en bovendien zeer rustig en zachtmoedig, terwijl de grote vruchtbaarheid der koninginnen leidt tot het ontstaan van reuzenvolken.

Jammer genoeg is deze bij niet zo goed bestand tegen klimaatsinvloeden en bovendien hebben de werkbijen een zo korte levensduur, dat de volken, die geweldig sterk de winter in gaan, ineenschrompelen tot een handjevol bijen en dat ze pas in Juni weer op volle kracht komen. Dit bezwaar maakt men niet alleen in het buitenland tegen deze bijen, doch ook in Noord- en Zuid-Italië. Ook daar brengen de kruisingen veel meer op en zijn veel gezonder.

Alle bevriende imkers uit de Alpen, maar ook die in Calabrië geven mij de verzekering, dat reinbevruchte koninginnen uit Bologne hun teleurstellen, maar dat de kruisingen van deze bijen met andere rassen het tegen de inheemse bijen kunnen opnemen.

Met zekerheid kan ik voorspellen dat deze koninginnen als zuiver ras voor Nederland volkomen ongeschikt zijn. De met de darren van de zwarte „heide”-bij gepaarde koninginnen leveren een boosaardige, maar uiterst ijverige kruising. De tweede generatie vertoont een nog groter prikkelbaarheid naast een goede opbrengt en de koninginnen zijn zeer vruchtbaar en sterk en hebben een lange levensduur. En van de koningin hangt veel af, zoals we allemaal weten.

Slechts hij, die de middelen voor zuivere paring en bovendien twintig jaar geduld heeft, kan uit het aldus verkregen materiaal een nieuw „zuiver” ras telen, zoals dat ook Broeder Adam gelukt is met hetzelfde beginmateriaal. Voor de haastige man van de praktijk, in het bijzonder voor de reizende groot-imker, is het eenvoudiger met kruisingen van het zuivere ras te werken. De in Amerika geteelde Italianen zijn van zeer verschillende afkomst en van zeer verschillende kwaliteit. En de beste daaronder danken waarschijnlijk hun goede eigenschappen voor een deel aan de gesmade zwarte heidebij, welke nakomelingen zich in Amerika reeds

hadden verbreid vóór dat de Italianen er werden geïmporteerd. De tegenwoordig zeer veel voorkomende stammen die bestand zijn tegen ziekten, vertoonden zowel wat kleur als prikkelbaarheid betreft, ontegenzeggelijk het karakter van kruisingen, totdat scherpe inteelt door kunstmatige inseminatie en selectie ze handelbaarder maakte, jammer genoeg zo handelbaar, dat een groot deel van de nateelt wegens gebrek aan levenskracht uitviel.

Niet gevoelig voor weersinvloeden maar gehard als de bijen van Noord-Europa en bovendien even zachtmoedig als de Italianen zijn de grijze Carnica's. Het is alleen erg jammer dat juist de beste stammen haast even zwermvlustig zijn als de heidebij en deze eigenschap maakt dat we veel werk en grote oplettendheid aan deze bijen moeten besteden. Ik had het grote voorrecht door toevallige omstandigheden in het vaderland van de Carnica (Kärnten) mijn eerste zes volken te kopen. Ze gaven me negen zwermen, maar alles was spoedig vol honing, hoewel ik in het geheel niet had gevoerd. Dat was in 1919 en sedertdien ben ik deze bij vrouw gebleven, hoewel ik de grootste moeite had om ze zuiver te houden en het zuivere ras herhaaldelijk door bastaarderding kwijt raakte. Dit jaar vestig ik een koninginsteeltstation op een van de Liparische eilanden (alleen voor eigen gebruik!). Het grootste deel van mijn volken heeft op de stand zelf bevruchte koninginnen. De werkers zijn kruisingen die een matige steeklust maar een hoge productiviteit hebben, net als de kruisingen tussen geeltjes en zwarte.

De grijze bij van de Oostelijke Alpen is uitstekend, maar wonderen mag men ook van haar niet verwachten. Wat ik vooral in deze bijen waardeer is hun zachtmoedigheid, hun bestandheid tegen weersinvloeden en het feit dat ze zich zo goed oriënteren. Bijna alle koninginnen komen van de bruidsvlucht behouden in hun eigen kasten terug. Bij Italianen daarentegen komen door vervliegen der koninginnen altijd veel moerlose volken voor, vooral als men de kasten dicht bij elkaar heeft staan. Bij de grijze komt het echter nog al eens voor dat de van de bruidsvlucht terugkerende koningin ingebald wordt en men moet nog al eens een koningin vervangen, omdat ze aan poten of vleugels verlamd is. Ja, beste imkersvrienden, geloof niet al het reclamegeschreeuw en laat de beslissing liever over aan uw mooie nieuwe proefbijenstand „Ambrosiushoeve“!

Met beste wensen en hartelijke groet,
Rosarno, R. Calabria.

M. A. ALBER.

EEN WARE DOODSHOOFD-GESCHIEDENIS.

Vorig jaar hebben we enkele artikelen in ons mooie Groentje kunnen lezen over deze echte vijand van imker en bijen, waarbij het echter ging om theorie met veel gevoelsargumenten of over een afgeleefd exemplaar dat ver van zijn actiegebied waarschijnlijk alleen maar naar ons land overwaarde om hier te sterven, zoals blijktbaar wel dikwijls voorkomt, omdat er vele verhalen in omloop zijn, vooral onder oudere korfmakers, die een rudiment van onze vlinder op de bodemplank vonden. Indien de doodshoofdvlinder in normale conditie is, laat zij zich zeker niet door de bijen doden, daarvoor is zij in alle opzichten veel te sterk en te goed beschermd door pantsering, beharing enz.

Maar laat ik u een zo getrouw mogelijk verslag geven van onze belevenissen met een echt exemplaar, en ons gelukkig prijzen dat die ramp ons, imkers, niet dikwijls treft.

Drie jaar geleden kwam een nieuw lid van onze afd. Breda ter vergadering, die te voren nooit bijen had gehouden, maar als zoon van zijn reeds lang overleden vader, die een echte goede imker geweest moet zijn, waarvan de ouderen onder ons nog weten dat hij de vraagbaak voor veel collega's was, wel getoond heeft echt bijenbloed in de aderen te hebben.

Ik ben nu 36 jaar imker en door „unsere Freunde“ van Dieren naar Breda verjaagd, waar nu mijn bijen weer uit het stadstuinje verdreven werden door de politie. Ik zocht dus een andere standplaats en ons nieuw lid, dat juist 10 volken gekocht had in oude verwaarloosde

woningen van allerlei soort, had in zijn tuinderij ruimte genoeg, zodat wij elkaar vlug gevonden hadden, omdat dit voor beiden een prachtoplossing scheen. Wij werken nu steeds in alle opzichten prettig samen, maar de eerste weken moet ik wel een stumperige indruk gemaakt hebben, omdat ik eenvoudig bang was voor zijn bijen. Practisch altijd werk ik aan de bijen zonder kap of handschoenen, niet omdat ik graag gestoken word, maar het is niet nodig de bijen zo kwaad te hebben dat ze steken. Måg dat en heel enkele keer het geval zijn, b.v. bij heel sterke dracht, dan wachten wij maar even, want dat duurt hier nooit lang. Een imker, die zonder kap werkt, beleeft veel meer genoegen aan zijn sport en is er van verzekerd, dat geen bijen nodeloos gedood worden na een lange marteling door de verwonding van het steken. Ik hoop hiermede weer minstens quitte te spelen met de dierenvrienden onder de schrijvers over de doodshoofdvlinder. Zet het te behandelen volk achter de rij, een schone bodemplank en binnenbak op de oude plaats en probeer het dan eens zonder masker, u zult dankbaar zijn voor de tip en automatisch een propagandist worden.

Door deze uitwijding spreekt nog duidelijker mijn gevoel van hulpeloosheid, toen de vrij opgestelde tien volken niet te benaderen waren, zelfs niet met kap, handschoenen en dichtgebonden broekspijpen over de laarzen. Talloze van die arme razende bijen staken zich dood op elk bewegend wezen dat zich op een afstand van enige honderden meters durfde wagen.

Deze ellende duurde al drie weken en onze nieuweling gaf wel blijk de echte imker te worden, die hij nu is, want al die tijd was hij bont en blauw gestoken en dikwijls onherkenbaar door de zwellingen en toch gaf hij de moed niet op, ofschoon zijn lievelingen tot op zeker driehonderd meter van hun woning als Spitfires uit de lucht schoten om elk levend wezen uit de buurt te bannen. Tot mijn schande moet ik bekennen menig onparlementaire uitdrukking gebezigd en geadviseerd te hebben het hele zaakje af te zwavelen. De onrust was niet om aan te zien en ook 's avonds waren ze verschrikkelijk nerveus, liepen over kasten en korven, steeds trachtend op te vliegen en direct te steken. Het verhaal van alle adviezen en veronderstellingen zou een artikel op zichzelf kunnen worden, dus noem ik alleen de feiten, die waarde bleken te hebben.

Omdat bij vrije opstelling van de volken dicht bij een goede drachtbron de bijen dikwijls meer steeklustig zijn, werd besloten een stal te bouwen, wat vanzelfsprekend 's nachts gebeuren moest.

Ofschoon dit geen enkelé invloed had op het abnormale gedrag, wordt hierbij opgemerkt, dat er iets rondvlog dat wel een vleermuis kon zijn en uit mijn boek van Joustra, dat aan de nieuweling geleend was, vond zijn oudste zootje de nachtvlinder als een der bijenvijanden. Ondanks de abnormale sterfte ontwikkelden de volken zich zeer goed, waaruit verschillende conclusies getrokken kunnen worden.

Maar er moest een oplossing gevonden worden of afzwavelen; het grote aardbeieveld voor de stal was niet te plukken. Dus besloot ik een nacht te waken, omdat er een vijand moest zijn: mens of dier, die zich op de dag niet liet zien, waarbij de afspraak was, niet direct in te grijpen, maar eerst rustig te constateren wat zich zou voordoen.

Om half twaalf kwam een beest aanvliegen als een vleermuis, dat van vlieggat naar vlieggat vloog, maar niet binnen komen kon, omdat alle grote openingen en ook vele lekken waren dichtgestopt. Ieder die dat heeft meegemaakt kan niet meer twijfelen of dat beest een vijand was, het angstgehuil van de bijen was verschrikkelijk om aan te horen. Ik maakte direct de vergelijking dat dit beest eenzelfde uitwerking op bijen had als de runderhorzel op koeien in de wei en een betere typering heb ik nog niet gevonden. Zoals koeien niet een direct aanwijsbaar nadeel of pijn ondervinden van een runderhorzel, zo hebben bijen nog minder nadeel van het schepje honing, dat een doodshoofdvlinder komt snoepen, maar zoals een koe dol geworden en zenuwachtig wegvlucht, waarbij normale afrasteringen omvergoorpen worden, indien een horzel in de buurt vliegt, zo staan ook bijen doodsangst uit als ze door een vlinder

KAN DE KONINGIN OOK STEKEN ?

Een dorpsruzie leverde het bewijs

Het is niet zo verwonderlijk, dat men als ervaren imker soms de vraag hoort gesteld of de bijenkoningin ook kan steken. Want, wèl heeft de koningin evengoed als de werkbij haar angel, maar van steken hoort men eigenlijk nooit. Nu is de bijenmoeder inderdaad veel minder agressief dan de gewone bij, maar, dat ze desondanks óók wel eens steken wil, is een van de schokkendste ervaringen uit mijn prille jeugd.

Aan het eind van de vorige eeuw was mijn vader in de Brabantse streek, waar wij woonden, een min of meer bekend bijenhouder, die ook koninginnen teelde. Op zekere dag kreeg hij opdracht een koningin af te leveren aan een nogal ver weg wonende relatie. Door de minder goede verbindingsmogelijkheden was zoiets in die dagen nog niet zo eenvoudig. Zelfs rijwielen waren er nog niet. Na rijp beraad werd daarom besloten het beestje per post te verzenden.

Bij gebrek aan een koninginnehuisje deed mijn vader de koningin in een stuk rietstengel, waarin een smal luchtsleufje was gesneden. Aan één kant werd dit kokertje afgesloten door een kurk en aan de andere kant door een stevige prop gekristalliseerde honing. Aan mij werd vervolgens opdracht gegeven dit maaksel ter post te bezorgen.

Nu hadden wij als postautoriteit in ons dorp een kan-

(vervolg van pag. 125)

bezocht worden. Er is echter één groot verschil in de omstandigheid: dat een koe het hele voorval binnen enkele uren vergeten schijnt, terwijl onze bijen pas heel geleidelijk tot rust kwamen, nadat ze het laatste bezoek van hun vijand kregen. Al waren ze drie dagen daarna wel zover dat we met kap enz. achter de kasten in de stal konden staan.

De onrust was zo groot als ik te voren niet voor mogelijk had gehouden, en het rumoer werd weinig minder toen het monster, want daarop leek het met de ogen als vuurballen, na enkele minuten pijlsnel uit de stal vloog, waarna ik direct enkele vlieggaten openmaakte en heel rustig op een stoel achter in de stal ging zitten. Na ongeveer tien minuten kwam het terug en had vlug een opening gevonden, waarbij de razernij van alle volken direct weer ten top steeg. Binnen een minuut vloog, waarna ik direct enkele vlieggaten openmaakte opengemaakt en een wespenmepper gereedgehouden werd, omdat ik van de veronderstelling uitging dat dit monster nu wel voldoende voedsel zou hebben en daardoor de aanwezigheid van meerdere exemplaren mocht aannemen, indien zich direct weer een zou vertonen. Om tien voor twaalf kwam het beest weer aanvliegen en hetzelfde leed herhaalde zich voor de derde maal, waarna met de mepper een eind aan dit roversbestaan gemaakt werd. In een weckfles werd het creatuur direct naar huis gebracht, waar het nu nog geprepareerd te bewonderen valt, al is het wel enigszins beschadigd.

In de overtuiging dat meerdere vangsten zouden volgen heb ik me voorgenomen de volgende onbeschadigd in handen te krijgen, maar ik heb om drie uur 's nachts de moed opgegeven en ben naar bed gegaan, omdat zich niets had voorgedaan.

De onrust werd geleidelijk minder, waaruit we mogen concluderen, dat de doodshoofdvlinder alleen leeft.

Ten slotte moet mij nog van het hart dat de laatste tijd veel aandacht wordt besteed aan stuifmeeldrachtbronnen en wel zeer terecht. Ik mis echter elke beschrijving van boterzaad, dat een heel goede stuifmeelplant is en bijzonder geschikt om in bloei te hebben tijdens de heidebloei en daarna totdat het bloeiend bevriest en dus in de tijd dat extra stuifmeel de hoogste waarde heeft. Wie zich interesseert voor een der onderwerpen uit dit artikel wil ik zo mogelijk gaarne van dienst zijn met beantwoording van de vele vragen die hierin nog zijn opengelaten.

H. C. J. NAS, Breda.

toorhouder-brievenbesteller, die als lui en brutaal bekend stond en van wie men wist, dat hij een postpakket gerust een week liet slingeren vóór hij het verzond. Bovendien had hij met mijn vader nog een appeltje te schillen, maar, tot goed begrip van de historie, moet dit laatste eerst nader worden verklaard.

Onze postman, die zoals gezegd liever lui dan moe was, had de gewoonte de tweemaal per week aangevoerde brievenmail niet aan huis te bezorgen, maar deze op te sparen tot 's Zondagsmorgens, wanneer hij ze op het kerkplein kon uitreiken. Niemand nam hier overigens aanstoot aan, want haast was in die dagen nog een onbekend begrip en ook de postbode gunde men graag een rustig leventje.

Dit rustige bestaan zou echter op wrede wijze worden verstoord. Om kippen of kinderen, wie zal het zeggen, was er ruzie ontstaan tussen onze postbeambte en zijn buurman, de veldwachter. Zoals dat gaat, werd de strijd van dag tot dag erger. Scheldkanonnades over en weer waren niet van de lucht. De herrie liep uiteindelijk zo hoog, dat de veldwachter, vanwege zijn functie bij het gezag, werd uitgekreten voor **koninginnevreter**. Nu, dit ging toch waarlijk te ver. Iedereen verwachtte een proces-verbaal wegens gezagsaanranding. Dit gebeurde echter niet en het kon ook wel moeilijk anders, want onze veldwachter, hoe dapper ook, was geen held in de edele schrijfkunst. Hoogstens kon hij een beetje krabbelen met een potloodje. Daar kwam nog bij, dat de burgemeester, die het grootste deel van de dag op zijn uitgebreide akkers achter de ploeg liep, voor 's veldwachters moeilijkheden maar weinig belangstelling had.

Maar, al ging het verbaal dan niet door, onze diender had iets anders en veel ergers bedacht. Zijn oudste zoon, die in een naburige stad woonde en abonné op een dagblad was, kreeg opdracht dit blad na lezing per post aan mijn ouderlijk huis te zenden en wel dagelijks. Als u nu weet, dat wij een uur gaans buiten het dorp woonden, aan een ófwel stoffige, ófwel zeer modderige weg, dan kunt u zich indenken hoe zwaar de straf voor onze postambtenaar wel was. De stipte uitvoering van de bestelling werd bovendien terdege gecontroleerd, zodat uitstel ervan tot 's Zondagsmorgens te riskant was. Nu wij op deze wijze ongevraagd in de trieste affaire betrokken waren, zal de lezer begrijpen, dat ik met loden schoenen de koningin naar het postkantoor ging brengen. De ontvangst aldaar was dan ook allerminst vriendelijk. Op barse wijze rukte de ambtenaar mij het kokertje uit de hand, smet het vervolgens nijdig voor mijn voeten, onder mededeling, dat hij dergelijke viezigheids niet wenste te verzenden. Hier bleef het niet bij, want de man begon zich hevige op te winden. Woedend raapte hij de „viezigheid" weer op, begon er razend en tierend mee te zwaaien en klopte er krachtig mee op zijn voorhoofd, al roepende of we hem soms voor gek versleten. Terwijl het zweet hem uitbrak, wond de man zich steeds verder op, schold op alles wat hem niet aanstond, dreigde met moord en doodslag, totdat... hij plotseling een doordringend gil slaakte en kermend in een stoel zeeg. Wat gebeurd was laat zich raden. De koningin was uit haar mishandelde huisje gekomen en had de woedende man pardoes in zijn lip gestoken.

Onder deze omstandigheden leek het mij het beste stilte rechtsomkeert te maken. Naar de koningin keek ik maar niet meer om, misschien vond ze wel haar einde in de naar adem snakkende mond van onze postman. In dit geval zou hij zelf een koninginnevretter zijn geworden.

Maar hoe dan ook, deze dorps historie leverde het bewijs dat de koningin wel degelijk kan steken.

Nijmegen.

A. SMITS.

Foto's

8. Onder: Een goede honinggoest van het koolzaad. Ingezonden door H. van Dijk, Deinum 133 A (Fr.).

7. Boven: Jong geleerd is oud gedaan. Ingezonden door J. W. Hoentjen, D 151, Laren (Gld.).

van de maand

9. Onder: De imker bij zijn stal. Ingezonden door J. K. Groothuis, Stationstraat 28, Emmen.

Aan de drie inzenders is een bedrag van f 2.50 verzonden. Inzendingen voor de volgende series te zenden aan het Bijenhuis te Wageningen. Alle in het Maandschrift gepubliceerde foto's van de maand dingen straks mede naar de grote prijzen, die door de lezers worden toegekend. Ook de lezers hebben kans op een prijs: zie de omslag van het Aprilnummer. Het is nu volop fototijd, doet U mee?

Foto's van bijen, bijenmarkten, bijenstallen, tentoonstellingen, vergaderingen, reizen met de bijen, imkersdag, buitenlandse reizen; alles is welkom, als het maar betrekking heeft op de bijen. De reeds binnengekomen doch nog niet gepubliceerde foto's dingen weer mee in alle volgende series! U hebt dus een groot aantal kansen!

Vragenrubriek

Vragen voor deze rubriek te zenden aan het Bijenhuis te Wageningen.

Vraag 43: Behandeling darrenbroedig volk.

Een van mijn volken had een darrenbroedige koningin, ik heb het laten staan tot ik op 1 Juni een klein zwermpje schepte. Ik heb een krant op het volk gelegd, daarop een honingkamer en de zwerm in de honingkamer laten lopen. Op 2 Juni lagen er enige dode bijen voor de kast, verder was alles rustig. Op 7 Juni ging ik weer kijken en nu lag ongeveer de helft van de zwerm dood vóór, en de andere helft, met de moer, dood in de kast op de krant, waarin 2 gaten van ongeveer 10 cm. Wat is hier gebeurd?

H. F. T. Jr. te A.

Antwoord: Het zwermpje in de honingkamer, welke vermoedelijk geen honing bevatte, is gewoon verhongerd. De krantenmethode hebt u niet juist toegepast, door in de tussentijdse krant een paar gaten van 10 cm te maken. In plaats van deze twee gaten van 10 cm had u in de krant met een brei- of stopnaald 50 tot 100 gaatjes moeten prikken, waardoor de bijen zich niet zo maar van boven naar beneden of van beneden naar boven hadden kunnen begeven, doch aanvankelijk elkaar alleen maar met de sprieten hadden kunnen bereiken. Zij gaan dan aan de krant knagen en als deze doorgeknagd is, is de vrede

getekend. In uw geval hebben telkens enige bijen van de zwerm getracht door de openingen naar beneden en zo naar buiten te gaan. In het darrenbroedige volk beneden werden ze echter als vijanden behandeld en afgestoken. De rest van de zwerm kwam daardoor van honger om.

Onder de gegeven omstandigheden ware het trouwens beter geweest niet de krantenmethode te volgen, doch op geheel andere wijze te werk te gaan. U had het darrenbroedige volk geheel moeten afvegen in een lege korf of kast en deze op enige afstand (ongeveer 10 m, als u daarvoor ruimte hebt) van de stand moeten plaatsen. Na de darrenbroedige moer te hebben gedood. Van de afgeveegde ramen had u alle darrenbroed moeten koppen en eventuele moerdoppen moeten wegsnijden. Als u dan de zwerm er in gedaan had en deze kast op de oude standplaats had geplaatst, zouden de bijen van het darrenbroedige volk voor het grootste deel bij de zwerm zijn opgevlogen. Zouden zij niet zijn aangenomen, dan zou zulks helemaal niet erg zijn geweest, want de bijen van een darrenbroedig volk zijn toch meestal niet veel meer waard. S.

Vraag 44: Jongemoersvolk trekt doppen op; moer in onder- of in bovenbak?

a. Ik heb een sterk volk met jonge moer en nagenoeg geen broed meer, in de bovenbak 6 ramen overwegend gesloten broed gegeven voor versterking. Er ligt geen rooster tussen. Waarom gaan ze daarop nu doppen optrekken?

b. Ik ging vorig jaar met 4 volken naar de linde; 2 hadden het broednest in de bovenbak en twee hadden het broednest in de onderste bak. De onderste moeren gingen vlot naar boven, maar die van boven vertikten het om naar beneden te gaan, ze zetten darren en doppen aan en ik ben er de zwerm door kwijt geraakt. Wat is uw mening hierover?

G. N. te R.

Antwoord: a. Voeg aan een volk met jonge moer nimmer broed toe, vóórdat de jonge moer niet alleen goed aan de leg is, maar zelf al een broednestje heeft gevormd, waarbij ook reeds gesloten broed aanwezig is. Doet u het wel, dan is het optrekken van doppen bijna altijd het gevolg.

b. Als men 2 broedkamers gebruikt met aanvankelijk het broednest boven, zal de moer van een sterk volk bij gunstig weer en dracht zeker naar beneden gaan, mits de moer van goede kwaliteit is.

Zet men de moer met het broednest onder, dan mag men er niet op rekenen, dat zij beneden blijft. De honinggordel boven het broednest houdt de moer als regel niet tegen.

S.

Vraag 45: Het „maar-tje” van de Aalster methode.

Met dat maar-tje heb ik ook veel last, ik bedoel dat ik zwermen krijg als de jonge koninginnen ter bruidsvlucht gaan. Als er honing te halen is en de oude bij is in het veld, dan

gaat het wel, zijn de oude bijen thuis dan is het soms een janboel.

Ik wilde als volgt te werk gaan: Ik heb kasten met twee broedkamers, elke broedkamer met een vlieggat, het onderste vlieggat is open.

Ik maak een aflegger met de oude koningin. Na 10 dagen breek ik alle redcellen uit de onderste bak en leg er een bord op met een gat van 10 x 10 cm er in, daar een stukje gaas over daar de bovenste broedkamer op, waarin ik alle doppen heb laten zitten. Het bovenste vlieggat is open, de oude bijen vliegen uit en voegen zich bij het onderste volk en boven worden alle doppen op een na afgebeten. De jonge koningin, die uitkomt, heeft alleen jonge bijen om zich heen. Door het gaas in het bord houden onder- en bovenbak dezelfde lucht. Als de koningin uitgekomen is, wordt het bord weer verwijderd.

Ik heb de hoop, dat zo de bijen van de onderste bak de koningin niet doodblijven, ze hebben dezelfde lucht. Het is zo onmogelijk om een zwerm kwijt te raken. Ook meen ik dat het voor de jonge koninginnen veel beter is, dat ze in een klein volkje zitten en alleen jonge bijen om zich heen hebben. Graag uw oordeel.

G. A. te U.

Antwoord: In een klein volkje jonge bijen wordt de koningin meestal eerder bevrucht dan in een groot volk met veel oude bijen, terwijl de kans op mislukking in zo'n klein volkje inderdaad veel geringer zijn.

De vraag of de door u bedoelde methode zal slagen, durf ik niet met zekerheid bevestigend beantwoorden. Het volk onder het bord met gaas is, na het verwijderen van de doppen, nog ongeveer 12 à 14 dagen zonder koningin, al bestaat ook enige verbinding met het bovenste, door het tussenliggende gaas. Het zou kunnen zijn, dat daar beneden toch nog doppen worden aangezet (met minderwaardige inhoud) of dat eierleggende werksters optreden en een en ander zou de opzet wel eens kunnen bederven. Het ware echter te proberen, waarbij het onderste volk onder nauwkeurige controle ware te houden.

Vraag 46: Twee moeren in een volk; watervoorziening van heidevolken.

a. Toen ik op 5 Juni mijn volken naakte, om ze naar de N. O. P. te brengen, vond ik in één kast de geknipte, oude moer en op nog geen 5 cm afstand nog een. Eind September

1951 heb ik, na het afvoeren, van twee volken één gemaakt, door van de volken de broedkamers op elkaar te zetten. Zouden de koninginnen elkaar verdragen hebben en samen een zeer groot volk hebben opgebouwd? Ik gebruikte geen rooster of separator.

b. Op de heide is veelal weinig water aanwezig. Ik gebruik voerbakjes systeem Br. Adam, waar 2 à 3 l. water in kan. Zou het aanbeveling verdienen deze bakjes met water te vullen en zouden de bijen dit opnemen? Een half uur van ons huis is voldoende heide, zodat we voor transport van water wel kunnen zorgen. Gaarne uw antwoord.

G. H. te H.

Antwoord: a. Het komt inderdaad voor, dat twee moeren elkaar geruime tijd verdragen. De door u vermelde omstandigheden wijzen op zo'n geval.

b. Het zou zeker aanbeveling verdienen de voerbakjes tijdens de heidedracht met water te vullen, als dit zonder veel bezwaar kan geschieden. Ik zou u echter raden een weinig honing aan het water toe te voegen, teneinde het opnemen te bevorderen. S.

Afdelingsbericht

AFDELING BRUMMEN

Met groot leedwezen delen wij mede, dat onze hooggeachte vriend en Voorzitter de heer J. H. Lentink, 14 Juni, na een ernstige ziekte, is overleden.

Hij bereikte de leeftijd van 67 jaren; reeds als kleine jongen verzorgde hij de bijen. Toen in 1902 de Afd. Brummen werd opgericht, was hij de eerste secretaris, later werd hij voorzitter van de Afd.

Lentink zijn gehele leven is verweven geweest met de bijenteelt, hij was behulpzaam voor iedereen, als mens en als imker.

Meermalen mocht ik met hem samen zijn bij zijn bijen, als wij dan dat wondere bijenleven bespraken en aanschouwden, werden wij vaak stil, overtuigd dat een hogere Macht die volken leidde.

Bij de herdenking van het 50-jarig jubileum der Afd. werd hij door H.M. de Koningin onderscheiden met de Ere-medaille in zilver, verbonden aan de orde van Oranje Nassau; van het Hoofdbestuur ontving hij de hoogste onderscheiding; de verguld zilveren medaille. Nu heeft een Hogere Macht hem van ons weggenomen, wij zullen hem moeten missen, maar wij zullen hem steeds blijven gedenken als een eerlijke oprechte vriend.

Namens het Bestuur der Afd. BRUMMEN,
de Secr. H. J. DEKKER.

Marktbericht

BIJENMARKT VEENENDAAL

Dinsdag 8 Juli werd de jaarlijkse grote Bijenmarkt te Veenendaal gehouden, die ook dit jaar weer in alle opzichten aan het doel heeft beantwoord. Hoewel het zeer warme weer het verloop van de bijenvolken bemoeilijkte,

waren toch ongeveer 1.000 korven en een 50-tal kasten aangevoerd. De kwaliteit van de aangevoerde volken was over het algemeen zeer goed te noemen.

De jury, bestaande uit de heren Blom uit Rhenen, Schrijver uit Veenendaal en Smit uit Nijmegen, had dan ook een moeilijke taak bij het toekennen der uitgeloopte prijzen. De 1ste prijs voor de beste kast werd toegekend aan de heer G. H. Grijsse te Soest en eveneens werd een prijs toegekend aan W. van Kessel te Ederveen. Voor de beste ronde korf verwierf de heer C. J. Wolfswinkel te Woudenberg een 1ste prijs en aan de heer C. J. J. Jonkers te Gameren werd een 2de prijs toegekend. De Gebr. Veenendaal uit Elst (Utr.) behaalden de prijs uitgelooft voor de beste boogkorf.

De handel verliep vlot en de prijzen lagen over het algemeen wat hoger dan verleden jaar. Deze bedroegen voor ronde korven f 7.— tot f 12.50 en voor kasten f 20.— tot f 30.—.

Tijdens de markt arriveerde een groep Engelse bijenhouders, die een tournee door Nederland maken en een bezoek aan de wereldvermaarde Veenendaalse Bijenmarkt op hun programma hadden geplaatst. Zij werden namens de Marktcommissie ontvangen door de heer J. van Bommel uit IJsselstein, die deze bezoekers een en ander over de geschiedenis en het verloop van deze Bijenmarkt vertelde. De buitenlandse bezoekers waren zeer enthousiast over deze typische Nederlandse Bijenmarkt en verbleven geruime tijd tussen de Nederlandse Imkers en er werden verscheidene aardige momenten op de gevoelige plaat vastgelegd. Het bezoek was niet zo druk als andere jaren, maar er heerste de gehele dag een prettige stemming, zodat deze markt als zeer goed geslaagd kan worden genoemd.

De prijzen der verlotting vielen op de nos: 492 en 108 (bijenvolk); 365, 368, 214 (bijenkap); 274, 40 (schepkorf); 174, 81 (bijenveger); 96 (raamlichter en schraapmes); 101, 426 (voerballon met bordje); 241 (raamlichter); 250 (wielspoortje); 414 (bijenspeldje); 52, 389, 92, 32, 234 (flacon honing); 169, 209, 347, 167, 173 (moerhulsje).

Suikerlevering

De toewijzing bedraagt 10 kg per opzetter en de bescheiden zijn in het bezit van de afdelingsbesturen. Op 30 September wordt onze voorraad verzegeld en na die datum mogen ook de afdelingen geen suiker meer afleveren.

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Inhoud:

Voor de GROENTJES van ons Groentje	113
Honing vrij van omzetbelasting	114
Het reizen met de bijen	115
Engelse imkers bezochten ons land	116
De bijen-physisca, helpster van de imker	118
Kom naar Breda 21 Augustus 120	121
Uit de Jaagkieps	122
De lezer schrijft	124
Kan de koningin ook steken?	126
Foto's van de maand	127
Vragenrubriek	127
Afdelingsbericht	128
Marktbericht	128

VOEREN . . . .

Nu de tijd van de heidebloei weer aangebroken is, gaat de imker, die zijn volken thuis houdt, langzamerhand aan voeren denken en als straks de volken van de heide terug komen, gaat ook de heide-imker aan het voeren.

Mogen wij U met enige wenken voor het voeren van dienst zijn?

1. Voer uw volken vooral niet direct flinke voorraden suikerwater tegelijk. Dan wordt immers een groot aantal cellen door de bijen met suikerwater volgestopt en de koningin kan daar dan geen eitjes meer in leggen. Voer dus om te beginnen niet meer dan een paar liter suikerstroop per week en houdt dat één of twee weken vol. Het broednest is dan gevormd en ge kunt daarna rustig sneller gaan voeren. Voer om te beginnen dus b.v. 4 maal per week en elke keer een halve liter suikerstroop per volk.
2. Maak de suikerstroop niet te dik. Ge hebt bij te dikke suikerstroop kans, dat deze in de raat kristalliseert, met alle daaraan verbonden narigheid voor Uzelf en voor de bijen. Twee kg suiker op elke liter water is goed.
3. De suikerstroop behoeft niet te koken. Maak het water heet, voeg de suiker toe en roer tot alles opgelost is. Dien de suikerstroop aan uw volken toe, als deze niet warm of koud aanvoelt als ge er uw vinger insteekt.
4. Als ge niet naar de heide reist, kunt ge het langzaam voeren gerust een flinke poos volhouden. De heide-imker heeft wat meer haast, want hij moet zo mogelijk zijn volken begin October hun wintervoorraad hebben toegediend. Dikwijls kan het geen kwaad om tot half October met voeren door te gaan, maar we lopen dan altijd gevaar, dat het voedsel niet meer opgenomen of niet meer verzegeld wordt. Het kan in die tijd des nachts al flink koud zijn! Neemt een bepaald volk het voer slecht op en de andere goed, kijk dan dat volk eens na op moerloosheid.
5. Voor het verzegelen van het voedsel is warmte nodig en we zijn geneigd de volken warm toe te dekken. Maar..... het overtollige vocht moet een uitweg kunnen vinden uit de kast. Geef de volken daarom zo mogelijk een stromat, het is nog altijd de beste winterbedekking voor onze volken. Laat op een zonnige dag het binnenste van de kast lekker droog worden, maar..... pas op voor roverij!
6. Een volk moet ongeveer 20 pond wintervoedsel hebben. Ga er bij de schatting van uit, dat een geheel gevuld en verzegeld broedraam ongeveer 5 pond voedsel bevat. Een broedraam dat half verzegeld is schatten we dus op 2 pond, enz. Zo

is de schatting van de hoeveelheid voedsel heel gemakkelijk.

7. Verwaarloos ook de stuifmeelvoorziening van uw volken niet. Hebt ge zelf grond ter beschikking, dan kunt ge begin Augustus nog boterzaad zaaien!
8. Als ge nog geen goed voer-apparaat hebt, schaf er dan een aan. Het moet gevuld kunnen worden zonder dat ge bijen omhanden krijgt en het mag niet lekken. Dat zijn de voornaamste eisen, die we aan een goed voerapparaat stellen. Glas en metaal bevallen dus het beste, hout is altijd minder geschikt, behalve als een houten voerbak wordt voorzien van een waterdichte, elastische laag, zoals b.v. de voerbak die ontworpen is door Ir. Mommers voor de bekende Spaarkast.
9. De meest gebruikelijke voerapparaten zijn:
De voederballon van glas, inhoud 1 liter. Absoluut lekvrij. Het bordje, dat er bij hoort, past op de opening in de stromatten. De ballen kost f 0,60 en het bordje . . . . . f 0,30

De aluminium voederballon is ook lekvrij en bovendien onbreekbaar. In de ballon zit een kogel, die het omgekeerd op het bordje plaatsen van de ballon vergemakkelijkt; het bordje is begrepen in de prijs van . . . . . f 1,60

Het voerbakje „Succes” is geheel van metaal, dus onbreekbaar en lekvrij. De inhoud is ongeveer 2 liter en het past op een gat in het dekkleedje en op vrijwel alle dekplanken en op de stromatten. U legt er een glaasje van 22 x 26 cm overheen. De prijs (zonder glaasje) is . . . f 3,25

Voor de bodembak van de V.S.-kast leveren we een zinken voerbak, prijs . . . . . f 7,50

Het voerbakje „Joustra” is van hout en wie de kunst verstaat het lekvrij te maken en te houden kan het kopen voor . . . . . f 1,50

10. Winter geen zwakke volken in, ze zijn de suiker niet waard. Zoek uit het zwakke volk de koningin en verwijder haar. Hang de ramen met broed en voedsel in de te versterken kast, leg daarop een reisraam, zet er een honingkamer op en stort het zwakke volk daarin. Toedekken en de volgende dag het reisraam verwijderen. De lege kast wordt schoongemaakt en opgeknapt voor de zwermtijd van het volgende jaar.

STEEDS TOT UW DIENST!

Tel. 2863

GOEDE

DINGEN

Giro 1171

BIJENHUIS

WAGENINGEN

ER GAAPT EEN AFGRONDE,

koud en bloemloos, tussen October en Maart. Het is de taak van de rechtgeaarde bijenvader om zijn volken veilig over die afgrond heen te helpen naar de nieuwe lente. Denk daarbij aan het wijze woord van de heer Baas: „Niet het aantal kasten met bijen geeft de doorslag, maar het aantal bijen in de kasten!” De maanden Augustus en September zijn beslissend voor de honingooft van 1953! Een sterk volk met voldoende voedsel stort niet in die afgrond! Het is de kosten van kunstraat, suiker en een goede, doelmatige, degelijke woning waard!

GOED, DOELMATIG, DEGELIJK . . .

is ook het devies van het Bijenhuis te Wageningen, de handelsinstelling van onze Vereniging.

BESCHERMINGSMIDDELEN

- De beste **Dathepijp** met houten mantel en kogelventiel . . . . . f 5,50
 Dezelfde pijp zonder kogelventiel . . . . . f 5,25
Blaasbalg-beroker waarin U alles wat smeulen wil, als brandstof kunt gebruiken, b.v. oude zakken, golfkarton enz. f 6,—
 De **automatische beroker „Vulkaan”** met veerwerk, dat U met één beweging in en buiten werking kunt stellen . . . . . f 18,—
Carbollar van Engels pluksel, de enige stof die de carbolgeur lang vasthoudt . . . . . f 1,20
Flesjes carbol. Grote fles f 1,—, kleine fles (U weet toch, dat U het resultaat van de carbollar kunt vergroten, door die op het volk zachtjes op en neer te laten golven, als een wapperende vlag?)
Bijenveger, niet te stug en niet te zacht en met prettig handvat . . . . . f 1,40
VOOR DE HONINGOOFT:
Herzog Tafelslinger. Dit is thans verreweg de meest gevraagde slinger; ze biedt alle voordelen van een grote slinger, de levensduur is praktisch onbeperkt . . . . . f 62,50
Labordoos voor het slingeren van korfhoning. Een uitkomst voor de korfimmer. Slingerhoning laat zich beter en duurder verkopen dan pershoning . . . . . f 4,75
Handkolbtoestel, speciaal voor het Bijenhuis gemaakt, dus het beste van het beste en voor de laagste prijs. . . . . f 16,—
Ericaborstel, verricht voor de kleine imker dezelfde dienst als het kolbtoestel: het slingerbaar maken van de heidehoning. Groot model f 5,—, klein model . . . . . f 2,75
Ontzegelmes, het bekende „spinaziemes-model” met opgewipte punt en gelakt houten handvat . . . . . f 4,—
Ontzegelvork . . . . . f 2,20
Electrisch ontzegelapparaat met ingebouwde verwarming voor 220 volt. Ontzegelmes en -vork moeten in warm water worden verwarmd, dit apparaat blijft constant op temperatuur . . . . . f 6,75
Honingzeven (dubbele zeef)
 doorsnee 16 cm om aan de slinger te

- hangen . . . . . f 4,25
 doorsnee 16 cm om op de emmer te plaatsen . . . . . f 4,25
 doorsnee 22 cm om op de emmer te plaatsen . . . . . f 5,60
Kaasdoek voor het zeven van honing, per stuk . . . . . f 1,10
Drijfwerk voor honingslinger, met wormwiel en terugdrukrem . . . . . f 32,50
FLACONS
Pondsflacons, kristalhelder glas, elegant model, met metalen schroefdoop, kartonen perkamentinlage. Emballage op rekening, per 100 . . . . . f 17,—
Monsterflesjes met kurk, in houten koker voor de verzending . . . . . f 0,40
Raathoningdoosjes met doorschijnend venster en bedrukt met aantrekkelijke tekst, per stuk . . . . . f 0,17
ETIKETTEN EN RECLAMEFOLDERS
Het nieuwe etiket in kleurendruk, mooi rustig en suggestief, per 100 f 1,50, p. 1000 f 14,—
Honingetiket blauw met goud per 100 f 1,50 per 1000 . . . . . f 14,—
 (Stuur ons een briefkaartje en wij zenden U gratis en franco een monster!)
Enveloppen, voorzijde blanco, achterzijde bedrukt met een suggestieve honingreclame, per 100 . . . . . f 1,25
Honingfolders in kleurendruk, om aan uw klanten uit te reiken en aan hen, die het kunnen worden. Bevat een uiteenzetting omtrent de voedingswaarde van honing en de resultaten van een honingkuur in een kinderziekenhuis; bovendien ruimte om uw naam en adres in te stempelen of te drukken, per stuk . . . . . f 0,02
 (Als U ons de tekst in blokletters opgeeft, laten wij etiketten en folders tegen kostprijs voor U met naam en adres bedrukken).
Briefinlage Daalder. Elke imker behoort deze bij al zijn correspondentie in te sluiten om de aandacht op onze goede Nederlandse honing te vestigen. Weegt niets, dus geen extra porto. 100 stuks kosten slechts één kwartje . . . . . f 0,25

Al onze prijzen zijn vrijblijvend!

Tel. 2863

Giro 1171

GOEDE DINGEN
BIJENHUIS WAGENINGEN